

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ผลสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของ
กรมศุลกากรไทยและประเทศสมาชิกองค์การศุลกากรโลก
ภายใต้ Regional Intelligence Liaison Office
for Asia and the Pacific (RILO AP)

จัดทำโดย นายพร้อมชาย สนิทวงศ์ ณ ออยุธยา
รหัส 14003

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 14 ปี 2565
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ผลสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากรไทย
และประเทศสมาชิกองค์การศุลกากรโลกภายใต้ Regional Intelligence
Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP)

จัดทำโดย นายพร้อมชาย สนิทวงศ์ ณ ออยุธยา
รหัส 14003

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 14 ปี 2565
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต กิตติพงษ์ ณ ระนอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บุราคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัญหายาเสพติดถือเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่ทั่วโลกให้ความสำคัญรวมถึงประเทศไทยที่รัฐบาลได้หยิบยกให้เป็นวาระเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไข แม้ว่าทุกหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยจะดำเนินการสกัดกั้นยาเสพติดในทุกช่องทางแล้ว แต่สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยก็ยังคงดำรงอยู่และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ยาเสพติดของทั่วโลกยังทวีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคและเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภูมิภาค จึงทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาเสพติดทั้งในแง่ของการค้าขายในประเทศและในฐานะเป็นประเทศที่ใช้ส่งผ่านยาเสพติดจากผู้ผลิตไปสู่นานาชาติทั่วโลกอันส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง มีพันธกิจและภารกิจในการจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออก การอำนวยความสะดวกทางการค้าโดยการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการแข่งขันของประเทศด้วยมาตรการทางศุลกากรแล้ว กรมศุลกากรยังมี พันธกิจสำคัญประการหนึ่งในการปกป้องสังคมให้ปลอดภัย และป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อันรวมถึงยาเสพติด

ในการที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้น การแก้ไขปัญหาปัญหาเสพติดในประเทศอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุม การได้รับความร่วมมือในการสกัดกั้นยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศภายในภูมิภาคจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายยาเสพติดเข้าสู่ประเทศทั้งในการนำเข้าหรือการใช้เป็นทางผ่านไม่เพียงแต่ทำลายประชาชนในประเทศเท่านั้นแต่ ยังส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ในการเป็นประเทศที่ส่งออกยาเสพติดอีกด้วย

การได้มาของข้อมูลผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ และการรู้เท่าทันต่อสถานการณ์และวิธีการของผู้ค้ายาเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะทั้งในมุมมองของการปราบปรามที่จะช่วยคัดกรองคนหรือสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเข้าออกประเทศไทยปริมาณมากจากการที่ไทยเป็นศูนย์กลางทั้งในแง่ของทำเลและการคมนาคม หรือการพัฒนาองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ การรวมตัวหรือการประสานความร่วมมือของหน่วยงานศุลกากรในภูมิภาคก่อให้เกิดการแบ่งปันเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคมีศักยภาพในการสกัดกั้นยาเสพติดที่ใกล้เคียงกัน อันจะช่วยให้สถานการณ์การลำเลียงยาเสพติดในภูมิภาคเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

กรมศุลกากรได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสำนักงานประสานงานข้อมูลข่าวสารระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) ซึ่งเป็น

ความร่วมมือที่อยู่ภายใต้องค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) มาใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ภายใต้การสร้างเครือข่ายผ่านทางความร่วมมือดังกล่าว กรมศุลกากรและประเทศสมาชิกได้เสริมสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การทำการปฏิบัติกรร่วม การแลกเปลี่ยนทักษะ ประสบการณ์ และเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้รู้เท่าทันถึงสถานการณ์ แนวโน้ม รูปแบบ เส้นทางการลักลอบของขบวนการลำเลียงและค้ายาเสพติดข้ามแดนที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โดยจากความร่วมมือนี้ทำให้การปฏิบัติงานด้านยาเสพติดของกรมศุลกากรในการสกัดกั้นการนำเข้าและส่งออกยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในเชิงของปริมาณและคุณภาพ ความร่วมมือกันของประเทศสมาชิก RILO AP ยังทำให้เกิดการส่งผ่าน ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ หรือเทคโนโลยีระหว่างสมาชิก จากประเทศที่มีศักยภาพในการปราบปรามยาเสพติดให้แก่ประเทศที่มีศักยภาพน้อยกว่า ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการปราบปรามยาเสพติดของประเทศในภูมิภาคมีระดับที่ใกล้เคียงกับ อันจะสร้างความเข้มแข็งในการปราบปรามยาเสพติดในระดับภูมิภาคในภาพรวม

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาเอกสารวิชาการส่วนบุคคล (IS) เรื่องผลสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากรไทยและประเทศสมาชิกองค์การศุลกากรโลกภายใต้ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังใจของบุคคลต่าง ๆ มากมายที่ผู้เขียนขอนามกล่าวไว้จำนวนหนึ่ง ณ ที่นี้ ได้แก่ คณะอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน อันประกอบด้วย เอกอัครราชทูต กิตติพงษ์ ณ ระนอง ศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บุราคม และรองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตลอดจนชี้แนะแนวทางต่าง ๆ แก่ผู้เขียนในการจัดทำและปรับปรุงผลงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบคุณ นายพชร อนันตศิลป์ อธิบดีกรมศุลกากร และนายพันธ์ทอง ลอยกุลนันท์ รองอธิบดีกรมศุลกากร ที่เห็นถึงความสำคัญของศึกษาและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงคุณภาพการทำงานของหน่วยงาน ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งใจในการสนับสนุนของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอขอบคุณสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการอำนวยความสะดวกในการศึกษา ค้นคว้า ติดต่อประสานงาน เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เขียนสามารถใช้เวลาไปในการศึกษาและจัดทำรายงานการศึกษาเอกสารวิชาการส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่

ผู้เขียนขอขอบคุณ นางสาวนิตยา เทียงตรงภิญโญ ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงานกรมศุลกากร ที่ให้คำปรึกษาและอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์ของการจัดทำรายงานการศึกษา รวมไปถึงตลอดการศึกษาในหลักสูตรนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณขอขอบคุณ นายเดชา วิชัยดิษฐ์ ผู้อำนวยการส่วนสืบสวนปราบปราม 3 กองสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร ที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลในการปฏิบัติงานในรายงานการศึกษาเอกสารวิชาการส่วนบุคคลนี้ นางสาวพรรณนิศา ศรีหิรัญ ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและประเมินผล สำนักงานศุลกากรภาคที่ 2 ที่ช่วยรวบรวมข้อมูลเอกสารเพื่อใช้ประกอบในการจัดทำเอกสารรายงานการศึกษา รวมถึงเจ้าหน้าที่ส่วนสืบสวนปราบปราม 3 กองสืบสวนและปราบปราม สำหรับข้อมูลที่มาจากการทำงานอย่างหนักและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ในระหว่างการทำงาน ผู้เขียนได้รับการสนับสนุนจากพี่น้องมิตรสหายหลายท่านเป็นอย่างดี ทั้งในด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการศึกษาเอกสารวิชาการส่วนบุคคล โดยตรงและในด้าน การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ผู้เขียนขอขอบคุณสำหรับมิตรภาพและน้ำใจไมตรี ที่มีให้กันมาตลอด

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นทั้งที่มาและเป้าหมายในการทำงานของผู้เขียน
เสมอมา

พร้อมชาย สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
กันยายน 2565

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการศึกษา	3
1.3 สมมติฐานการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา และวิธีการดำเนินการศึกษา	4
1.5 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิดและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ทิศทางและยุทธศาสตร์ใหม่ของศุลกากรในศตวรรษที่ 21	5
2.2 หลักการควบคุมทางศุลกากร (Customs Control)	8
2.3 หลักการบริหารความเสี่ยงในบริบทของศุลกากร (Risk Management in Customs Context)	9
2.4 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	12
2.5 แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565	14
2.6 แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564 กรมศุลกากร	15
2.7 สรุปกรอบแนวคิด	18
บทที่ 3 ผลการศึกษา	19
3.1 สถานการณ์และแนวโน้มการลักลอบยาเสพติด	19
3.2 บทบาทของกรมศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด	23
3.3 การนำความร่วมมือระหว่างประเทศในกรอบ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) ใช้ในการพัฒนาการปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร	30

3.4 บทสัมภาษณ์จากผู้ปฏิบัติงานด้านกาปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร	45
3.5 ผลงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร	47
3.6 ตัวอย่างการจับกุมยาเสพติดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมศุลกากร	49
3.7 การนำ SWOT Analysis มาวิเคราะห์การปฏิบัติงานด้านยาเสพติดของกรมศุลกากร	52
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	55
4.1 สรุปผลการศึกษา	55
4.2 ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	61
ก คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำความร่วมมือในกรอบ RILO AP มาใช้ประกอบการปฏิบัติงาน ด้านการปราบปรามยาเสพติด	62
ข ชนิดของยาเสพติดตามโดย UNODC	63
ประวัติผู้เขียน	71

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดผลการจับกุมยาเสพติดของกรมศุลกากรในระหว่าง
การเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon

39

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ภาพรวมการบริหารความเสี่ยง	12
ภาพที่ 2	แสดงที่ตั้งของหน่วยงานกรมศุลกากร	25
ภาพที่ 3	ที่ตั้งของสำนักงาน RILO	32
ภาพที่ 4	ตัวอย่างการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ CEN	35
ภาพที่ 5	ตัวอย่างการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ CEN	35
ภาพที่ 6	โล่รางวัลจากการมีผลงานโดดเด่นในปฏิบัติการ ICE BREAK I	39
ภาพที่ 7	ตัวอย่างการจับกุมยาเสพติดในขณะเข้าร่วมปฏิบัติการ ICE BREAK I	40
ภาพที่ 8	แสดงการรายงานข้อมูลการจับกุมยาเสพติดระหว่างการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon	43
ภาพที่ 9	ภาพสินค้าที่ตรวจพบการซุกซ่อนเมทแอมเฟตามีนที่เตรียมส่งออก	44
ภาพที่ 10	โล่รางวัลที่กรมศุลกากรได้รับจากการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific	45
ภาพที่ 11	แสดงสถิติผลการจับกุม (จำนวนราย)	48
ภาพที่ 12	แสดงสถิติผลการจับกุม (มูลค่า)	48
ภาพที่ 13	การจับกุมเฮโรอีนของกรมศุลกากรและนำไปสู่การจับกุมผู้ค้า โดยศุลกากรออสเตรเลีย	50
ภาพที่ 14	การจับกุมการซุกซ่อนโคเคนและขยายผลจับกุมผู้ค้า	51
ภาพที่ 15	การจับกุมยาเสพติดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมศุลกากร	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดถือเป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขเนื่องจากยาเสพติดส่งผลกระทบต่อทางลบในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขอนามัย ด้านสังคม ครอบครัวและชุมชน อีกทั้งยังสามารถเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมร้ายแรงอื่น ๆ ปัญหาการผลิตและเคลื่อนย้ายยาเสพติดได้แพร่ขยายไปในทุกมุมโลกจนได้กลายเป็นหนึ่งในประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติตามการแบ่งประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติ โดยองค์การสหประชาชาติและองค์การตำรวจสากล (International Criminal Organization : INTERPOL)

ปัจจุบันแนวโน้มของสถานการณ์ยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นการลักลอบผลิตยาเสพติด การลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติดยังคงดำรงอยู่แม้ว่าจะมีความพยายามในการป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง จากข้อมูลรายงาน World Drug Report 2021 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) พบผู้ใช้ยาเสพติดทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยใน พ.ศ. 2562 ทั่วโลกมีผู้ใช้ยาเสพติดประมาณ 275 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ของประชากรโลกในช่วงอายุ 15-64 ปี (พ.ศ. 2561 ทั่วโลกมีผู้ใช้ยาเสพติดประมาณ 269 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.4 ของประชากรโลกในช่วงอายุ 15-64 ปี) โดยมีการคาดการณ์ว่าปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้ใช้ยาเสพติดประมาณ 299 ล้านคน สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถานการณ์การผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ การผลิตยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น ขณะที่ยาเสพติดที่มาจากพืช เช่น เฮโรอีน แม้ว่าพื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่นจะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ปริมาณผลผลิตเฮโรอีนยังมีปริมาณสูง และส่งผลกระทบต่อสถานการณ์เฮโรอีนทั้งในภูมิภาคและภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ข้อมูลจากรายงาน Synthetic Drugs in East and Southeast Asia 2021 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) พบว่าการผลิตและการค้าเมทแอมเฟตามีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังคงมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องปี พ.ศ. 2563 มีการจับกุมและตรวจยึดได้มากถึง 169 ตัน (พ.ศ. 2562 มีการจับกุมและตรวจยึดได้มากถึง 115 ตัน) โดยการจับกุมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลดลง แต่

การจับกุมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจับกุมได้ในประเทศที่อยู่ในแถบแม่น้ำโขงตอนล่าง การผลิตยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นเป็นทวีคูณนั้น ส่งผลให้สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคได้รับผลกระทบอย่างมาก ทั้งในมุมของการลำเลียงผ่านเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สามและการแพร่ระบาดภายในประเทศ¹

ประเทศไทย ปัญหายาเสพติดถือก็เป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ และมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565 เพื่อเป็นแผนชี้้นำการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาเสพติดและเป็นกรอบในการบริหารจัดการ ประสานการปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร และกำกับติดตามประเมินผลสำหรับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

กรมศุลกากรมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพื่อให้ การให้บริการทางศุลกากรในการนำเข้าส่งออก มีความสะดวก รวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันกรมศุลกากรจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการควบคุมทางศุลกากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงอากร ลักลอบหนีศุลกากร หรือนำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีสินค้าที่ผิดกฎหมายนั้นเป็นสินค้านำเข้าหรือส่งออกส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างอย่างยาเสพติด

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยยังไม่ลดระดับความรุนแรงลง สืบเนื่องจากปัญหาการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ส่งผลให้สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดรุนแรงต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมาทั้งในด้านความถี่และปริมาณที่ลักลอบนำเข้าต่อครั้งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ เครือข่ายการค้ายาเสพติดข้ามชาติพยายามขยายตลาดยาเสพติดไปนอกภูมิภาคมากขึ้น ส่งผลให้มีการลักลอบยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยและมีการลำเลียงผ่านประเทศไทยเพื่อส่งออกต่อไปยังประเทศที่สามเพิ่มมากขึ้นโดยการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติดนั้นจะมีการลักลอบทั้งในช่องทางชายแดนทางบก ตามด่านชายแดนต่าง ๆ ทางเรือ โดยการซุกซ่อนมากับสินค้าที่นำเข้าทางท่าเรือ ทางอากาศโดยการซุกซ่อนมากับตัวผู้โดยสารหรือของติดตัวผู้โดยสารที่เดินทางทางอากาศยาน และทางพัสดุไปรษณีย์ระหว่างประเทศ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2563-2565) กรมศุลกากรมีการจับกุมการลักลอบนำเข้ายาเสพติด จำนวน 576 คดี การลักลอบส่งออกยาเสพติดจำนวน 147 คดี รวมการจับกุมทั้งสิ้น 723 คดี

¹ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.

ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมศุลกากรประสบความสำเร็จในเรื่องนี้อย่างน้อยสองประการ คือ หนึ่ง ข้อจำกัดอันเกิดจากเงื่อนไขการปฏิบัติงานของกรมศุลกากรที่จำเป็นต้องรักษาสมดุลระหว่างการควบคุมทางศุลกากรกับการอำนวยความสะดวกทางการค้า และสอง การลักลอบยาเสพติดมีรูปแบบและวิธีการในการลักลอบที่แตกต่างหลากหลายและมีความเป็นไปได้ของการปรับเปลี่ยนรูปแบบการลักลอบและการซุกซ่อนอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการลักลอบยาเสพติดก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเป็นต้นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการขนส่ง การเพิ่มขึ้นของปริมาณการเคลื่อนย้ายสินค้าและบุคคลข้ามพรมแดนทำให้การบริหารจัดการเรื่องการลักลอบยาเสพติดมีความซับซ้อนและยากลำบากเพิ่มขึ้น

การดำรงอยู่ของความท้าทายทั้งสองประการนี้ทำให้กรมศุลกากรจำเป็นต้องแสวงหามาตรการ ข้อมูลและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ซึ่งนอกเหนือจากการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ เครื่องเอกซเรย์ ที่ช่วยให้การทำงานของ กรมศุลกากรเป็นไปอย่างแม่นยำมากขึ้นแล้ว การมีข้อมูลด้านการข่าว (Intelligence) หรือการมีข้อมูลรูปแบบการกระทำ ความผิดที่แม่นยำ การทราบถึงแนวโน้มในการกระทำผิด ก็จะช่วยให้อำนาจกำหนดความเสี่ยง และกำหนดเงื่อนไขในระบบงานป้องกันและปราบปรามของกรมศุลกากร ทำให้การประเมินความเสี่ยงในการลักลอบยาเสพติดทำได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานในต่างประเทศ และการรู้เท่าทันต่อวิธีการซุกซ่อนที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอก็เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร อันเป็นการตอบสนองต่อทั้งนโยบายของรัฐบาล และพันธกิจของกรมศุลกากรในการปกป้องสังคม

1.2 คำถามการศึกษา

การเข้าเป็นสมาชิก Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) ช่วยส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากรได้หรือไม่อย่างไร

1.3 สมมติฐานการศึกษา

กลไกภายใต้กรอบความร่วมมือ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) จะช่วยให้หน่วยงานศุลกากรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลการข่าว แนวโน้มในการลักลอบเคลื่อนย้ายยาเสพติด รวมถึงได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของประเทศสมาชิกซึ่งรวมถึงกรมศุลกากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา และวิธีการดำเนินการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะศึกษาการถึงการนำความร่วมมือภายใต้ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) มาช่วยส่งเสริมบทบาทของกรมศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด โดยจะศึกษาถึงสภาพปัญหาและความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างปีพ.ศ. 2561-2565

1.4.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้จะใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารเป็นหลัก เอกสารที่จะใช้ในการศึกษา อาทิ สถิติการจับกุมการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565 การประชุมและสัมมนาระหว่างประเทศในเรื่องยาเสพติด รายงานสถานการณ์ยาเสพติดซึ่งจัดทำโดย United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) รายงานการประชุมระหว่างประเทศในกรอบความร่วมมือ RILO AP ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย และปฏิบัติการศุลกากรของกรมศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1.5 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.5.1 เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ การลักลอบนำเข้าส่งออกยาเสพติด

1.5.2 เพื่อศึกษากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในกรอบ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) ในการป้องกันและปราบปรามการนำเข้าส่งออกยาเสพติด

1.5.3 เพื่อศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายใต้ความร่วมมือในกรอบ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP)

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1.6.1 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการนำความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมาพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบ

1.6.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน

1.6.3 เพื่อให้ทราบถึงประโยชน์และผลสำเร็จที่ได้รับจากความร่วมมือระหว่างประเทศ

บทที่ 2

แนวคิดและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทิศทางและยุทธศาสตร์ใหม่ของศุลกากรในศตวรรษที่ 21

องค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2495 ในชื่อ “คณะมนตรีความร่วมมือทางศุลกากร” (Customs Cooperation Council: CCC) มีภารกิจหลักในการเสริมสร้างและสนับสนุนการดำเนินงานและการบริหารงานของศุลกากรประเทศสมาชิกต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาระบบงานศุลกากรและการปรับปรุงพิธีการศุลกากรของประเทศสมาชิกให้เรียบง่าย ทันสมัย และสอดคล้องกัน² องค์การศุลกากรโลกมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ปัจจุบันมีประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกรวม 183 ประเทศ โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การศุลกากรโลก เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 25152

ในโอกาสครบรอบ 50 ปี แห่งการจัดตั้งองค์การศุลกากรโลก ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของศุลกากรในศตวรรษที่ 21 (Customs in the 21st Century) คือ “การเสริมสร้างการเจริญเติบโตและการพัฒนาด้วยการอำนวยความสะดวกการค้าและความมั่นคงชายแดน” (Enhancing Growth and Development through Trade Facilitation and Border Security) และได้กำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ใหม่สำหรับศุลกากร (New Strategic Direction for Customs) ดังนี้³

1) เครือข่ายศุลกากรทั่วโลก (Globally Networked Customs) ศุลกากรจะต้องมีแนวคิดใหม่ในความร่วมมือระหว่างศุลกากร (Customs-to-Customs) และต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานศุลกากรกับภาคธุรกิจแบบ “Real-Time” โดยการสร้างเครือข่ายศุลกากรทั่วโลกผ่านระบบ “e-Customs” เพื่อการอำนวยความสะดวกทางการค้าที่และดำเนินการควบคุมทางศุลกากรให้มีประสิทธิภาพ ในการสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายศุลกากรทั่วโลกจำเป็นต้องมีมาตรฐาน

² World Customs Organization (WCO), WCO in Brief, [Online], 2021, Available from: <http://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco.aspx> [8 July 2022].

³ World Customs Organization (WCO), Customs in the 21st Century: Enhancing Growth and Development through Trade Facilitation and Border Security, [Online], 2008, Available from: http://www.wcoomd.org/en/topics/key-issues/~/_media/3EE76BC165B9409CBE6E31F9923CABB8.ashx [8 July 2022].

ข้อมูลระหว่างประเทศ ระบบฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานศุลกากร การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการรักษาข้อมูลระหว่างกัน ข้อกำหนดในการทำความตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition and coordination protocols) เป็นต้น

2) ความร่วมมือในการบริหารจัดการชายแดน (Better Coordinated Border Management) ศุลกากรจะต้องมีการประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง บริเวณชายแดน ข้อกำหนดของกฎหมายและกฎระเบียบที่นำมาใช้กับผู้โดยสาร สินค้า และพาหนะที่ เคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ ความร่วมมือในการบริหารจัดการชายแดนให้ดีขึ้นต้องมี การยอมรับให้ หน่วยงานศุลกากรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในงานศุลกากรเป็นผู้นำในการบริหารตามแนวชายแดน ของประเทศเพื่อควบคุมการเคลื่อนย้ายของสินค้าระหว่างประเทศ และมีการนำระบบ Electronic Single Window เข้ามาใช้

3) การบริหารความเสี่ยงโดยข้อมูลการข่าว (Intelligence-driven Risk Management) หน้าที่ความรับผิดชอบและโอกาสในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ศุลกากรจะต้องมีความรู้เข้าใจใน หลักการบริหารความเสี่ยง ซึ่งมีความท้าทายสองด้าน คือ ด้านการขยายขอบเขตองค์ความรู้ในการ กำหนดและลดความเสี่ยงไปสู่ระดับการปฏิบัติการ และด้านการนำความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง มาใช้ในด้านอื่นนอกเหนือจากระดับปฏิบัติการและนำไปใช้ในการบริหารจัดการหน่วยงานศุลกากร กฎแฉสำคัญสำหรับเรื่องนี้ คือ การสร้างวงจรการเรียนรู้ที่จะทำให้ศุลกากรสามารถบูรณาการกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตเพื่อสร้างองค์กรที่มีวิสัยทัศน์และ ซืดความสามารถที่จะคาดการณ์อนาคตที่ซับซ้อนได้มากกว่าเป็นองค์กรที่ทำงานเชิงรับ

4) ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างศุลกากรกับภาคธุรกิจ (Customs-Trade Partnership) ศุลกากรควรวางแผนกลยุทธ์ร่วมกับผู้ประกอบการทางธุรกิจที่น่าเชื่อถือ (Trusted Economic Operators) ซึ่งศุลกากรต้องเข้าใจปัญหาและข้อกังวลของภาคธุรกิจ ในขณะเดียวกัน ภาคธุรกิจก็ต้อง ทราบถึงข้อกำหนดของหน่วยงานศุลกากรด้วย และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องทำให้ความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับที่เป็นหุ้นส่วน (Partnership) ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของหน่วยงานศุลกากรและ ภาคธุรกิจ

5) การนำวิธีการทำงาน กระบวนการ และเทคนิคที่ทันสมัยมาใช้ (Implementation of Modern Working Methods, Procedures and Techniques) ความต้องการให้มีการเคลื่อนย้าย สินค้าอย่างรวดเร็วประกอบกับข้อกำหนดของกฎระเบียบที่ซับซ้อนทำให้ศุลกากรต้องนำแนวทางและ วิธีการใหม่เข้ามาใช้ ซึ่งรวมถึงเปลี่ยนจากการควบคุมแบบ “Transaction-based control” มาเป็น การควบคุมด้วย “Audit-based Control” และการเปลี่ยนแปลงมาเป็นการควบคุมด้วย “System-based Control” แทนที่การควบคุมแบบ “Paper-based Control” และควรมีการทบทวนขั้นตอน การทำงานปัจจุบันให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ รวมถึง WCO Revised Kyoto

Convention นำมาบังคับใช้เมื่อ พ.ศ. 2549 และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในระหว่างประเทศ (International Best Practices) ด้วย

6) การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือ (Enabling Technology and Tools) ศุลกากรจะต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและเครื่องมือสมัยใหม่เข้ามาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงาน การบริหารความเสี่ยง ข้อมูลการข่าว และการตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือแบบ Non-Intrusive Detection

7) การใช้อำนาจตามกฎหมาย (Enabling Powers) ศุลกากรจำเป็นต้องมีบทบาทบัญญัติทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อให้ศุลกากรมีอำนาจในการป้องกันและปราบปราม รวมถึงมีบทบาทบัญญัติในการส่งข้อมูลล่วงหน้าและการแบ่งปันข้อมูลในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายนี้มีความจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ศุลกากร

8) การมีวัฒนธรรมการให้บริการบนฐานองค์ความรู้และความเป็นมืออาชีพ (A Professional, Knowledge-based Service Culture) ศุลกากรต้องให้ความสำคัญกับองค์ความรู้และลูกค้าเจ้าหน้าที่จะต้องมีสมรรถนะในการสนับสนุนกระบวนการที่มุ่งเน้นที่ลูกค้าเป็นหลักและการบริการที่ลดภาระด้านการบริหารจัดการสำหรับการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย การฝึกอบรมและวัฒนธรรมองค์กรควรสนับสนุนเรื่องความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส สุจริต และเป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและความเป็นผู้นำ

9) การเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) ศุลกากรจะต้องมั่นใจว่าเจ้าหน้าที่มีขีดความสามารถและมีทักษะครอบคลุมทุกด้านเพื่อให้การปฏิบัติงานศุลกากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งแนวคิด "เครือข่ายศุลกากร" ข้างต้น ก็ต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพและศักยภาพของหน่วยงานศุลกากร ในการพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ศุลกากรนั้น องค์การศุลกากรโลกได้ดำเนินโครงการ Columbus Programme เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถของหน่วยงานศุลกากรอย่างยั่งยืน

10) การเป็นหน่วยงานที่สุจริต ตรวจสอบได้ (Integrity) สมาชิกองค์การศุลกากรโลกได้ให้ความสำคัญความโปร่งใสของสมาชิกศุลกากร และพยายามที่จะกำจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน โดยองค์การศุลกากรโลกได้จัดทำปฏิญญาอรูชา (The Arusha Declaration) ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 และฉบับปรับปรุง (The Revised Arusha Declaration) เมื่อ พ.ศ. 2546 เพื่อใช้เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสมาชิกองค์การศุลกากรโลกในการที่จะส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ความซื่อสัตย์ และต่อต้านการทุจริตประพฤตินิชอบ

2.2 หลักการควบคุมทางศุลกากร (Customs Control)

การควบคุมทางศุลกากร หมายถึง “มาตรการที่ใช้เพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบซึ่งศุลกากรรับผิดชอบในการใช้บังคับ”⁴ หลักการของการควบคุมทางศุลกากรที่สำคัญ เกิดมาจากอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพิธีการศุลกากรที่เรียบง่ายและสอดคล้องกัน (International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures) หรืออนุสัญญาเกียวโต (ฉบับปรับปรุง) (Revised Kyoto Convention) ที่นำมาบังคับใช้เมื่อ พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่กำหนดแนวทางการปรับปรุงพิธีการศุลกากรให้เป็นมาตรฐานสากล เรียบง่าย และสอดคล้องกันระหว่างประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ปัจจุบันมีภาคีสมาชิก 127 ประเทศ⁵ โดยประเทศไทยยื่นภาคยานุวัติสารเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาในลำดับที่ 100 เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2558⁶

อนุสัญญาเกียวโต (ฉบับปรับปรุง) ได้ให้คำนิยามของ “หลักการของการควบคุมทางศุลกากร” ว่าหมายถึง “การใช้กฎหมายศุลกากรและการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและกฎระเบียบอื่นอย่างเหมาะสมโดยให้มีการอำนวยความสะดวกต่อการค้าและการเดินทางระหว่างประเทศอย่างมากที่สุด”⁷ ทั้งนี้ การควบคุมทางศุลกากรควรกระทำให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานศุลกากรและควรกระทำบนพื้นฐานของการสุ่มตรวจตามหลักการบริหารความเสี่ยงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

อนุสัญญาเกียวโต (ฉบับปรับปรุง) ยังได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของหน่วยงานศุลกากรและกำหนดแนวปฏิบัติในการควบคุมทางศุลกากร ซึ่งประกอบด้วยหลักการ⁸ ดังนี้

⁴ World Customs Organization (WCO), Definitions of Customs Control, Chapter 2 of the General Annex of the revised International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (revised Kyoto Convention). [CD-Rom], Brussels: World Customs Organization, 1999.

⁵ World Customs Organization (WCO), List of the Contracting Parties to the Revised Kyoto Convention, [Online], 2021, Available from: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/conventions/pf_revised_kyoto_conv/instruments.aspx [8 July 2021].

⁶ กรมศุลกากร, ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเกียวโต (ฉบับแก้ไข) อันดับที่ 100 อย่างเป็นทางการ, ข่าวกรมศุลกากร, ฉบับที่ 48/2558 ลงวันที่ 13 มิถุนายน 2558.

⁷ World Customs Organization (WCO), Principle of customs control, Guideline of Chapter 6: Customs Control of the General Annex of the revised International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (revised Kyoto Convention), [CD-Rom], Brussels: World Customs Organization, 1999.

⁸ Ibid.

1) หน่วยงานศุลกากรควรเปลี่ยนจากวิธีการควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าเพียงอย่างเดียวมาเป็นการควบคุมโดยการตรวจสอบ เช่น การนำพิธีการศุลกากรแบบเรียบง่ายมาใช้เพื่ออนุญาตให้ผู้ค้าประเมินภาษีอากรด้วยตนเอง เพื่อให้ศุลกากรสามารถบริหารจัดการกับปริมาณการค้าที่เพิ่มสูงขึ้น และความต้องการลดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงความต้องการให้มีการอำนวยความสะดวกเพิ่มมากขึ้น

2) การบริหารความเสี่ยงคือวิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการควบคุมทางศุลกากร ดังนั้น จึงควรนำการบริหารความเสี่ยงมาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการควบคุมทางศุลกากร

3) หน่วยงานศุลกากรควรนำมาตรการการปฏิบัติตามกฎระเบียบมาใช้ในแผนการควบคุมทางศุลกากรเพื่อให้แผนดังกล่าวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) ความร่วมมือระหว่างศุลกากรและภาคธุรกิจการค้าเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ทราบข้อมูลสำคัญในการประเมินผลและการทบทวนการดำเนินงานของหน่วยงานศุลกากร อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยสมัครใจ

5) แผนการควบคุมทางศุลกากรสมัยใหม่ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหารระดับสูงและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกฝน มีแรงจูงใจและค่าตอบแทนอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ยังต้องมีกฎหมายและขั้นตอนการดำเนินงานที่ดี

6) หน่วยงานศุลกากรต้องทำความตกลงการให้ความช่วยเหลือทางการบริหารระหว่างกันให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อช่วยรับมือกับการค้า การตลาดและการฉ้อฉลในยุคโลกาภิวัตน์

7) หน่วยงานศุลกากรควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้กว้างขวาง โดยเฉพาะในพิธีการผ่านพิธีการใบขนสินค้าเพราะเทคโนโลยีสารสนเทศและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการควบคุมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการอำนวยความสะดวกทางการค้า

2.3 หลักการบริหารความเสี่ยงในบริบทของศุลกากร (Risk Management in Customs Context)

การบริหารความเสี่ยงเป็นปรัชญาพื้นฐานในการควบคุมทางศุลกากร การนำการบริหารความเสี่ยงไปใช้จะทำให้ศุลกากรเปลี่ยนจากการควบคุมการเคลื่อนย้ายเพียงอย่างเดียวมาเป็นการควบคุมโดยการตรวจสอบ ซึ่งการบริหารความเสี่ยงเป็นหลักการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการควบคุมทางศุลกากรที่มีประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานศุลกากรสามารถใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์ เชิงปฏิบัติการหรือเชิงยุทธวิธี ดังนี้⁹

⁹ Ibid.

การบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ (Strategic Risk Management) โดยการศึกษาข้อมูลอย่างครอบคลุม หน่วยงานบุคลากรสามารถจำแนกกิจกรรมที่มีความเสี่ยง กรองความเสี่ยงที่มีความสำคัญน้อยออกไปและเข้าไปแทรกแซงเฉพาะประเภทความเสี่ยงที่การตัดสินใจในทางปฏิบัติและจากประสบการณ์บอกว่าจะมีความจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซง กิจกรรมที่มีความเสี่ยงในบริบทของบุคลากร อาจได้แก่ ประเด็นทางสังคม ข้อห้ามข้อจำกัดในการนำเข้า/ส่งออก สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม มาตรการนโยบายทางการค้า โควตา และประเด็นเกี่ยวกับภาษีอากร

การบริหารความเสี่ยงเชิงปฏิบัติการ (Operational Risk Management) การบริหารความเสี่ยงแบบนี้ หมายถึง การกำหนดระดับการควบคุมที่จำเป็นที่จะจัดการกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดการควบคุมการตรวจสอบที่จะใช้กับผู้นำเข้าหรือกำหนดว่าจะใช้บุคลากรและเครื่องมือที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพอย่างไร การใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงแบบนี้จะช่วยให้บุคลากรเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้เฝ้าระวังด่านบุคลากร” (Gate Keepers) ที่ต้องตรวจตราการเคลื่อนไหวทุกอย่างมาเป็นการตรวจตราเฉพาะการเคลื่อนไหวที่เลือกไว้แล้วว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่มีความเสี่ยงสูงสุด

การบริหารความเสี่ยงเชิงยุทธวิธี (Tactical Risk Management) การบริหารความเสี่ยงแบบนี้จะเป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ใช้ในที่ทำงานเพื่อจัดการกับสถานการณ์เฉพาะหน้า การปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ร่วมกับชาวกรอง ประสบการณ์และทักษะจะทำให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้ตัดสินใจได้ว่าการเคลื่อนย้ายใดที่ต้องการควบคุมมากขึ้น

การบริหารความเสี่ยงประกอบด้วยขั้นตอนการกำหนดบริบทการบริหารความเสี่ยง การจำแนกความเสี่ยง การวิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การจัดการความเสี่ยงและการตรวจตราและทบทวนขั้นตอนโดยใช้เกณฑ์การปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Measurement)¹⁰ ดังนี้

1) การกำหนดบริบท (Establishing Context)

การกำหนดบริบททางองค์กรและกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง เป็นการจำแนกกิจกรรมที่มีความเสี่ยง รวมถึงประเมินและกำหนดหลักเกณฑ์ความเสี่ยงและกำหนดโครงสร้างของการวิเคราะห์ความเสี่ยงให้ชัดเจน

2) การจำแนกความเสี่ยง (Identifying Risks)

การจำแนกว่าอะไรคือความเสี่ยง ทำไมถึงมีความเสี่ยงและความเสี่ยงเกิดขึ้นได้อย่างไร เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป ขั้นตอนนี้ต้องอธิบายถึงขั้นตอนการควบคุมในปัจจุบันอย่างละเอียด ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วม ลูกค้าหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จุดแข็งและจุดอ่อน ความเสี่ยงมี

¹⁰ Ibid.

แนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ที่ไหน เมื่อไร อย่างไรและโดยใคร อะไรคือสิ่งคุกคามและผลของสิ่งคุกคาม ในกรณีมีการดำเนินตามแผนที่วางไว้ และทำไมถึงมีโอกาสเมื่อดำเนินตามแผนการที่วางไว้

3) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Analyzing Risks)

การกำหนดการควบคุมและวิเคราะห์ความเสี่ยงในส่วนที่เกี่ยวกับความน่าจะเป็นและผลของความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์ควรพิจารณาถึงเหตุการณ์หนึ่ง ๆ มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้อย่างไร และอะไรคือผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้และความสำคัญของผลลัพธ์เหล่านั้น ให้นำปัจจัยเหล่านี้มารวมกันเพื่อประมาณระดับความเสี่ยง หากระดับความเสี่ยงที่ประมาณได้มีระดับต่ำ ความเสี่ยงก็อาจจัดอยู่ในประเภทความเสี่ยงที่รับได้และยังไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ

4) การประเมินและจัดอันดับความเสี่ยง (Assessing and Prioritizing Risks)

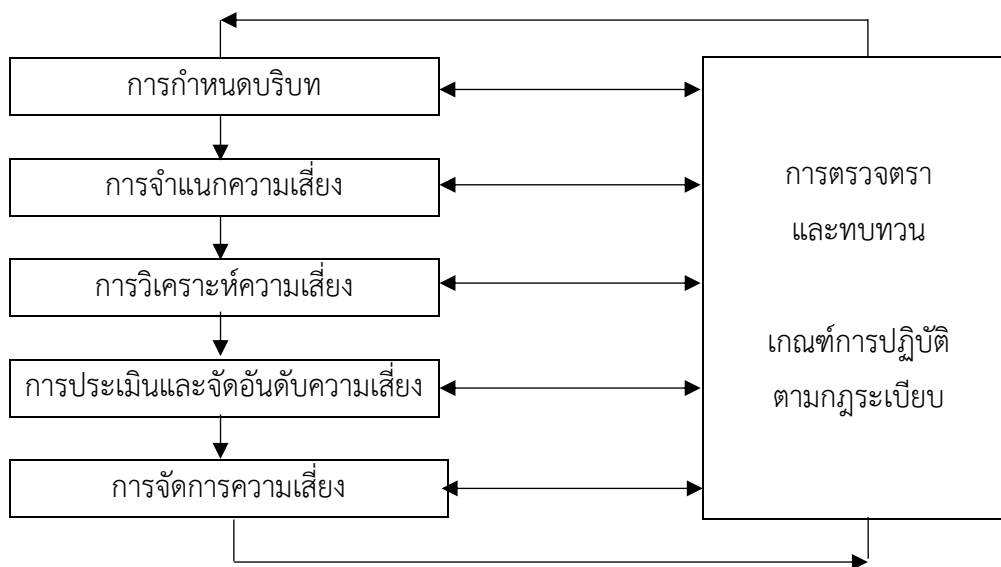
การเปรียบเทียบระดับความเสี่ยงที่ประมาณไว้กับหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ล่วงหน้าเพื่อจัดอันดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงนั้น ระบบการจัดอันดับความเสี่ยงมีหลายระบบ เช่น การจัดอันดับความเสี่ยงที่แบ่งเป็นความเสี่ยงระดับสูง ปานกลางและต่ำ ซึ่งเป็นระบบที่แพร่หลาย อย่างไรก็ตาม ในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนอาจต้องใช้ระบบที่ละเอียดมากกว่านี้ เช่น ให้เรียงระดับความเสี่ยงจาก 1 ถึง 100 ซึ่งระบบนี้ก็ต้องการการกำหนดความเสี่ยงสูงและต่ำเช่นกันแต่เป็นระบบที่เที่ยงตรงกว่า นอกจากนี้ ความเสี่ยงจะต้องได้รับการตรวจตราอย่างต่อเนื่องว่ามีการเปลี่ยนแปลงลักษณะ ระดับหรือนัยสำคัญใดหรือไม่

5) การจัดการกับความเสี่ยง (Treating Risks)

การยอมรับและตรวจตราความเสี่ยงที่จัดอยู่ในระดับต่ำ สำหรับความเสี่ยงอื่น ๆ ให้พัฒนาและใช้แผนการบริหารซึ่งรวมถึงการหามาตรการหรือวิธีการป้องกันหรือการจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เช่น กรณีความเสี่ยงระดับกลางจะต้องมีการป้องกันและแก้ปัญหา กรณีความเสี่ยงระดับสูงจะต้องมีการบริหารความเสี่ยงอย่างใกล้ชิด และมีแผนงานที่เหมาะสมในการจัดการ

6) การตรวจตราและการทบทวน (Monitoring and Reviewing)

การตรวจตราและทบทวนการปฏิบัติงาน ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบบริหารความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลต่อระบบการบริหารความเสี่ยงนั้น

ภาพที่ 1 ภาพรวมการบริหารความเสี่ยง

วิธีการที่ศุลกากรนำการบริหารความเสี่ยงมาปฏิบัติ คือ การคัดเลือก การสร้างโปรไฟล์และการกำหนดเป้าหมายตามข้อกำหนดในคู่มือว่าด้วยการประเมินความเสี่ยง การสร้างโปรไฟล์ และการกำหนดเป้าหมายขององค์การศุลกากรโลก (WCO Manual on Risk Assessment, Profiling and Targeting) และในหนังสือคู่มือว่าด้วยการควบคุมตู้ขนส่งสินค้าขององค์การศุลกากรโลก (WCO Handbook on Container Control) การสร้างโปรไฟล์ความเสี่ยงจึงเป็นวิธีการที่ศุลกากรนำการบริหารความเสี่ยงมาปฏิบัติ การสร้างโปรไฟล์ความเสี่ยงจะถูกนำมาใช้แทนการสุ่มตรวจเอกสารและสินค้าโดยใช้วิธีการทำงานที่มีเป้าหมายและวางแผนไว้ล่วงหน้าซึ่งจะทำให้มีการใช้ทรัพยากรศุลกากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)¹¹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวโดยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) จึงเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์

¹¹ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก 13 ตุลาคม 2561.

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
- 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมเป็นประเด็นปัญหาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง¹² ในประเด็นยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นใหม่ ส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้แล้ว ยังมีประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์สนับสนุนที่สำคัญต่อการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางอ้อม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ ปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา

¹² ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ (1) การรักษาความสงบภายในประเทศ (2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง (3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ (4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ และ (5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งซึ่งเป็นการวางรากฐานส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในแต่ละช่วงอายุ

2.5 แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565¹³

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่รัฐบาลทุกสมัยให้ความสำคัญและกำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งเป็นแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2563-2565 ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

แนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565 ประกอบด้วย 5 มาตรการ คือ ความร่วมมือระหว่างประเทศ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย การป้องกันยาเสพติด การบำบัดรักษาเสพติด และการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ รวม 9 แนวทาง

สำหรับแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของกรมศุลกากรมี 2 แนวทาง ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่

1) มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ ประกอบด้วย 1 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 ความร่วมมือระหว่างประเทศเชิงรุก

การพัฒนาและขับเคลื่อนกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ ให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติการสนับสนุนซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการชายแดน และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

2) มาตรการการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย ประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 2 การสกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์

การดำเนินการยับยั้งการลำเลียงยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ให้เล็ดลอดเข้าสู่แหล่งแพร่ระบาดหรือแหล่งผลิตได้น้อยที่สุด โดยการวางมาตรการสกัดกั้นอย่างเป็นระบบ ให้เชื่อมโยงครอบคลุมทั้งพื้นที่ชายแดน พื้นที่พักคอย พื้นที่ตอนใน ตลอดจนระบบขนส่งและระบบคมนาคม

¹³ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565.

ทุกประเภท รวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสกัดกั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางที่ 3 การปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติด

การทำลายหรือลดทอนศักยภาพโครงข่ายการค้ายาเสพติดทุกระดับ โดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้จากการบูรณาการการข่าว การสืบสวนทางเทคโนโลยี การสืบสวนทางไซเบอร์และการสืบสวนทางการเงิน เพื่อขยายผลการสืบสวนให้สามารถเชื่อมโยงโครงสร้างการค้า เครือข่ายนักค้า และสามารถวิเคราะห์ให้เห็นช่องทางการจัดการต่อขบวนการค้ายาเสพติด

2.6 แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564 กรมศุลกากร¹⁴

กรมศุลกากรได้กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565 ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยมีแนวคิด วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ ดังนี้

แนวคิด

- 1) แก้ปัญหาในเชิงพื้นที่ (Area based approach) โดยการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมิน
- 3) แก้ปัญหาแบบองค์รวม (Holistic approach) ด้วยการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบครบวงจร
- 4) เน้นผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ (Result based management) โดยกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

วิสัยทัศน์

ปกป้องสังคมด้วยการสกัดกั้นและปราบปรามการลักลอบยาเสพติด เคมีภัณฑ์ตั้งต้น อนุญาตนำเข้า ส่งออก และประสานความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล

พันธกิจ

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมทางศุลกากรเพื่อปกป้องสังคม

¹⁴ ส่วนสืบสวนปราบปราม 3 กองสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร, แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565.

2) สร้างความร่วมมือในทุกภาคส่วน เพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ

3) พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อให้การสกัดกั้นมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ศุลกากรในแต่ละพื้นที่สามารถสกัดกั้นยาเสพติด เคมีภัณฑ์ตั้งต้น อย่างมีประสิทธิภาพ

2) บูรณาการการสกัดกั้น การสืบสวนขยายผล ตามความเหมาะสมของพื้นที่

3. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและระหว่างประเทศเพื่อสกัดกั้นยาเสพติด และเคมีภัณฑ์ตั้งต้น

ยุทธศาสตร์

กรมศุลกากรได้นำ 2 มาตรการ ในแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2563-2565 ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มากำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 ของกรมศุลกากร ดังนี้

ก. ประเด็นยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ

กรมศุลกากรจะพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการปราบปรามยาเสพติดกับหน่วยงานศุลกากร รวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดอื่น ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล รวมทั้งสร้างความร่วมมือ เพื่อสกัดกั้นสารตั้งต้นเคมีภัณฑ์อุปกรณ์การผลิตเพื่อไม่ให้เข้าสู่แหล่งผลิตนอกประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถพร้อมยกระดับบทบาทของศุลกากรไทยในการสกัดกั้นปราบปรามการค้ายาเสพติดข้ามชาติ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งในภูมิภาคอาเซียน เอเชีย-แปซิฟิก และระดับสากล โดยมีสำนักงานศุลกากร ด้านศุลกากรทุกแห่ง และกองสืบสวนและปราบปราม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ให้บรรลุเป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด ดังนี้

เป้าประสงค์

1) พัฒนากลไกความร่วมมือกับหน่วยงานศุลกากรและหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดอื่น ๆ ระหว่างประเทศเพื่อยกระดับบทบาทของศุลกากรไทยในการเป็นผู้ประสานงานด้านการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด ตลอดจนจนสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์

2) แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสืบสวนและปราบปรามผู้ลักลอบยาเสพติดภายในขอบเขตอำนาจของกฎหมายภายใน

กลยุทธ์

1) ประสานผลักดันการดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด

2) พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการปราบปรามการค้าลักลอบ ยาเสพติด และสารตั้งต้น เคมีภัณฑ์

3) พัฒนาการประสานงานระหว่างประเทศด้านการข่าวยาเสพติด และเพิ่มประสิทธิภาพ งานการข่าวระหว่างประเทศด้วยการบูรณาการกับหน่วยปฏิบัติทั้งภายในกรมศุลกากร และหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ

ตัวชี้วัด

1) ระดับความสำเร็จของการประสานผลักดันความร่วมมือตามข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อปราบปรามยาเสพติด

2) ระดับความสำเร็จของการพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการปราบปราม ยาเสพติด

3) มีฐานข้อมูลด้านยาเสพติดของกรมศุลกากร

ข. ประเด็นยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด

การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด เพื่อทำการควบคุม สกัดกั้นยาเสพติด เคมีภัณฑ์ตั้งต้น ที่นำเข้ามาหรือส่งออกไป ตลอดจนการทำลายเครือข่ายการค้าและเส้นทางการเงินของนักค้ายาเสพติด ทุกกระดับ โดยมีสำนักงานศุลกากร ด่านศุลกากรทุกแห่ง และกองสืบสวนและปราบปราม เป็นหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศให้บรรลุเป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด ดังนี้

เป้าประสงค์

1) สกัดกั้นกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติด ทั้งทางบก เรือ อากาศ และไปรษณีย์

2) ขยายผลการจับกุมตัวการหรือผู้บงการที่อยู่เบื้องหลัง

3) ร่วมมือกับหน่วยปราบปรามยาเสพติดภายในประเทศเพื่อสกัดกั้นการค้ายาเสพติด

ข้ามชาติ

กลยุทธ์

1) จัดตั้งชุดปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ

2) จัดตั้งชุดปฏิบัติการสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดและติดตามความเคลื่อนไหว

ของนักค้ายาเสพติด

3) เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบสินค้าที่มีแนวโน้มหรือความเสี่ยงในการลักลอบ นำเข้าและส่งออกยาเสพติด

4) ใช้เทคโนโลยีด้านระบบคอมพิวเตอร์ เครื่องเอกซเรย์ โทรทัศน์วงจรปิดในการสนับสนุน การปฏิบัติหน้าที่

5) ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความเสี่ยง การชุกซ้อน และตัวยาชนิดต่าง ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

6) ขยายผลการจับกุมตัวการหรือผู้บงการที่อยู่เบื้องหลังการนำเข้า ส่งออกยาเสพติด ที่อาศัยภายในราชอาณาจักรไทย

7) พัฒนางานการข่าวยาเสพติด และเพิ่มประสิทธิภาพงานการข่าวด้วยการบูรณาการ กับหน่วยปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกกรมศุลกากร

ตัวชี้วัด

- 1) ผลการจับกุมผู้ลักลอบ/ยึดยาเสพติด ทั้งทางบก เรือ อากาศ และไปรษณีย์
- 2) ขยายผลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจับกุมผู้ที่อยู่เบื้องหลัง
- 3) มีฐานข้อมูลด้านยาเสพติดของกรมศุลกากร

2.7 สรุปกรอบแนวคิด

ยาเสพติดถือเป็นภัยคุกคามร้ายแรงและเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขอนามัย ในปัจจุบันสถานการณ์การลักลอบนำเข้าส่งออกและการแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงมีอยู่และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในแง่ของความถี่และในแง่ของปริมาณที่อันเป็นผลมาจากเพิ่มขึ้นของปริมาณการเคลื่อนย้ายสินค้าและบุคคลข้ามพรมแดน อีกทั้งรูปแบบของการกระทำความผิดในการลักลอบนำเข้าส่งออกยังมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นและมีการปรับเปลี่ยนวิธีการลักลอบ ชุกซ้อนตลอดเวลา ดังนั้นแลกลเปลี่ยนแปลงข้อมูลการข่าว การแบ่งปันประสบการณ์ การวิเคราะห์รูปแบบและแนวโน้มของการเคลื่อนย้ายยาเสพติดโดยการบูรณาการ ประสานความร่วมมือระหว่างภาคีศุลกากร จึงเป็นมาตรการและกลไกสำคัญที่จะทำให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

ผลการศึกษา

3.1 สถานการณ์และแนวโน้มการลักลอบยาเสพติด

3.1.1 การลักลอบยาเสพติดระดับโลก

จากรายงาน World Drug Report 2022 ของ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) พบว่า ยาเสพติดที่มีผู้ใช้มากที่สุด คือ กัญชา รองลงมาคือ ผิ่นและอนุพันธ์ของผิ่น กลุ่มแอมเฟตามีน (Amphetamine-type stimulants: ATS) โคเคน และ เอ็กซ์ตาซี (ยาอี) ตามลำดับ¹⁵

ยาเสพติดที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น คือ ยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์กลุ่ม ATS โดยเฉพาะเมทแอมเฟตามีน ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ที่มีการจับกุมเมทแอมเฟตามีน ได้มากที่สุด ได้แก่ ทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทวีปอเมริกาเหนือ ข้อมูลจากรายงาน Transnational Organized Crime in Southeast Asia: Evolution, Growth and Impact 2019 ของ UNODC พบว่าทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตลาด เมทแอมเฟตามีนที่ใหญ่ที่สุดในโลก นอกจากนี้ยังพบว่าสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (New Psychoactive Substances: NPS) มีการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ยาเสพติดที่มาจากพืช การปลูกฝิ่นภาพรวมทั้งโลกมีแนวโน้มลดลง แหล่งผลิตฝิ่นแหล่งใหญ่ของโลก คือ ประเทศอัฟกานิสถาน รองลงมา คือ ประเทศเมียนมา ส่วนการปลูก โคคามีแนวโน้มสูงขึ้น โดยพื้นที่เพาะปลูกโคคาที่มากที่สุดตั้งอยู่ในประเทศโคลัมเบีย รองลงมา คือ ประเทศเปรู และประเทศโบลิเวีย ตามลำดับ

3.1.2 การลักลอบยาเสพติดระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำยังคงเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการขยายตัวของการผลิตเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า ไอซ์) และเคตามีนในช่วง

¹⁵ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), World Drug Report 2022, [Online], 2022, Available from: from <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html> [2 September 2022].

5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนอกภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การผลิตและขบวนการค้ายาเสพติดในสามเหลี่ยมทองคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติดประเภทยาบ้าและเมทแอมเฟตามีนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ การรัฐประหารในเมียนมาเมื่อ พ.ศ. 2564

จากบทความของสำนักข่าวรอยเตอร์ที่ได้สัมภาษณ์เจอร์มี ดักลาส ผู้แทนประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกของ UNODC กล่าวถึงสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า การค้ายาเสพติดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยทำสถิติสูงสุดในแง่การผลิตและการค้าใน พ.ศ. 2564 ส่วนรายงานสถานการณ์ในประเทศไทยพบว่าปริมาณยาบ้าที่เข้ามาในประเทศเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการทะลักเข้ามาจากเมียนมา ซึ่งมีแหล่งผลิตยาเสพติดอยู่ในรัฐฉานซึ่งมีชายแดนติดกับประเทศไทยและลาว โดยมีรายงานระบุว่า พ.ศ. 2564 มีการจับกุมยาบ้าในภูมิภาคนี้เกือบ 172 ตัน โดยเป็นยาบ้าจำนวน 1,000 ล้านเม็ด สูงที่สุดนับตั้งแต่เคยมีการจับกุมมา ซึ่งเป็นสถิติที่สูงกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว 7 เท่า นอกจากนี้ยังมีการจับยาไอซ์เกือบ 79 ตัน แม้ว่าจะน้อยกว่าปี พ.ศ. 2563 ที่จับกุมได้ 82 ตัน แต่ก็ยังเป็นสถิติที่สูงกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว 8 เท่า

องค์กรอาชญากรรมและกลุ่มติดอาวุธได้ฉวยโอกาสในช่วงที่เกิดโรคระบาด และการรัฐประหาร ในเมียนมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 ที่ทำให้เกิดความไม่สงบทางการเมืองนำส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการผลิตยาเสพติด โดยเห็นได้ชัดเจนว่าภายหลังการรัฐประหารห้องปฏิบัติการสังเคราะห์ยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากและยังพบว่าการผลิตยาบ้ามีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เหตุผลหนึ่งอาจมาจากการที่กลุ่มติดอาวุธ ซึ่งส่วนมากอาศัยอยู่ในรัฐต้องการเงินเพื่อนำไปหล่อเลี้ยงองค์กร และอีกสาเหตุหนึ่งคือการรัฐประหารทำให้สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนไม่มีงานทำ จึงต้องหันไปพึ่งพาการผลิตและค้ายาเสพติดเพื่อหาเลี้ยงชีพแทน¹⁶

ดักลาสยังกล่าวว่าความขัดแย้งทางการเมืองกับยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากทั้งสองอย่างนี้ต่างเจือจุนกันและกันความวุ่นวายและการขาดเสถียรภาพทางการเมืองเป็นสิ่งที่ส่งเสริมขบวนการค้ายาเสพติด

ความไม่สงบทางการเมืองในเมียนมา เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 กองทัพเมียนมาได้รัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือน ทำให้เกิดกระแสต่อต้านจนเกิดการกวาดล้างจากทาง

¹⁶ Reuters, [Drug trafficking surgin year since Myanmar coup](https://www.reuters.com/world/asia-pacific/drug-trafficking-surgin-year-since-myanmar-coup-2022-02-01), [Online], 2022, Available from: www.reuters.com/world/asia-pacific/drug-trafficking-surgin-year-since-myanmar-coup-2022-02-01 [16 September 2022].

กองทัพ ความไม่พอใจรัฐบาลทหารทำให้ชาวบ้านและปัญญาชนบางส่วนตัดสินใจจับอาวุธ เข้าร่วมกับกลุ่มติดอาวุธเพื่อต่อต้านรัฐบาล ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์บางส่วนก็ประกาศตัวสนับสนุนรัฐบาล จนเกิดการปะทะกันหลายต่อหลายครั้ง ความวุ่นวายทางการเมืองนี้เป็นโอกาสที่ดีของผู้ผลิตยาเสพติดทั้งฝ่ายต่อต้านและสนับสนุนรัฐบาลรัฐประหารใช้โอกาสเพิ่มจำนวนการผลิตยาเสพติด โดย ป.ป.ส. รายงานว่านับตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์-กันยายน พ.ศ. 2564 สามารถยึดยาบ้าได้กว่า 330 ล้านเม็ด หรือเพิ่มขึ้นมากกว่าสองเท่าจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ขณะที่จับกุมยาไอซ์ได้มากถึง 15 ตัน แคลในเดือน กุมภาพันธ์-เมษายน พ.ศ.2564 หรือสามเดือนหลังการรัฐประหาร จากทั้งหมด 30 คดี ไทยจับยาบ้าได้มากถึง 26.2 ล้านเม็ด ไอซ์ 810.8 กิโลกรัม เฮโรอีน 630.3 กิโลกรัม คีตามีน 56 กิโลกรัม และฝิ่นดิบ 137 กิโลกรัม

สำนักข่าว Nikkei Asia รายงานว่า ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ หลังการยึดอำนาจทำให้หน่วยงานด้านยาเสพติดในเมียนมาหยุดรายงานผลการปฏิบัติงาน ขณะที่สหประชาชาติซึ่งทำหน้าที่ประสานงานในภาพรวม ก็ตัดความสัมพันธ์เกี่ยวกับรัฐบาลทหารเช่นกัน ริชาร์ด ฮอร์ซีย์ จาก International Crisis Group กล่าวกับสำนักข่าว Financial Times ถึงผลของการรัฐประหารต่อตลาดยาเสพติดในเมียนมาว่าการรัฐประหารทำให้เกิดภาวะ Perfect Storm (มหาพายุ)¹⁷ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้ ได้อาศัยช่องว่างทางกฎหมายเพื่อเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ และเสริมว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกเบนความสนใจจากคดียาเสพติด รวมถึงปัญหาความขัดแย้งที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐขาดความคล่องตัวในการทำงาน¹⁸

ในส่วนของยาเสพติดที่มาจากพืชอย่างเฮโรอีนยังคงมีการลักลอบเข้าไปในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการผลิตฝิ่นที่ยังคงมีปริมาณสูงแม้ว่าพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศเมียนมาจะมีแนวโน้มลดลง

การลักลอบนำสารเคมีและสารตั้งต้นที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติดเข้าไปในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยมีจีนเป็นต้นทางสำคัญของสารเคมีและสารตั้งต้นที่นำเข้าไปในแหล่งผลิตในรัฐฉานเหนือประเทศเมียนมา และมีการลักลอบนำเข้ากาเฟอีนซึ่งเป็นสารตั้งต้นที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาบ้าจากเวียตนามผ่าน สปป.ลาว เข้ามายังแหล่งผลิตในพื้นที่รัฐฉานตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากนี้ ยังพบว่ายังมีกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดข้ามชาติที่มีการเคลื่อนไหวเชื่อมโยงกันในหลายประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเครือข่ายนักค้ายาเสพติดชาวจีนได้หันที่มีบทบาทสำคัญ

¹⁷ หมายถึง วิกฤตทางเศรษฐกิจที่สถานการณ์เศรษฐกิจแย่เข้าสู่ภาวะถดถอย

¹⁸ The matters, ทำไมรัฐประหารเมียนมาและ COVID-19 ถึงทำให้คดียาเสพติดของไทยปีนี้เพิ่มขึ้น?, [ออนไลน์], 2021, แหล่งที่มา: www.reuters.com/world/asia-pacific/drug-trafficking-surgin-year-since-myanmar-coup-2022-02-01 [20 กันยายน 2565].

ทั้งการเข้าไปตั้งโรงงานผลิตยาเสพติดในเมียนมา การควบคุมการลำเลียงและการขยายตลาดไปทั้งในและนอกภูมิภาคมากขึ้น ส่งผลให้การขยายตัวของไอซ์ ทั้งในส่วนของกำเลียงผ่านเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สามและการนำเข้าไปจำหน่ายในประเทศต่าง ๆ เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก

สำหรับยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในแต่ละประเทศ พบว่า ยาบ้าเป็นยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในไทย และ สปป.ลาว ขณะที่ไอซ์พบการแพร่ระบาดมากที่สุดใน 7 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และบรูไนดารุสซาลาม ส่วนเมียนมามีการแพร่ระบาดทั้งฝิ่น เฮโรอีน และยาบ้า

3.1.3 ภาพรวมการลักลอบยาเสพติดในไทย

ไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ส่งผลให้สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดรุนแรงต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ทั้งในด้านความถี่และปริมาณที่ลักลอบนำเข้าต่อครั้งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เหตุปัจจัยสำคัญยังคงมาจากสถานการณ์ภายนอกประเทศเป็นหลัก ประกอบกับเครือข่ายการค้ายาเสพติดข้ามชาติพยายามขยายตลาดยาเสพติดไปนอกภูมิภาคมากขึ้น ส่งผลให้มีการลักลอบลำเลียงผ่านไทยมากขึ้น ทั้งไอซ์ เคตامين เฮโรอีน และกัญชา เพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สาม

- 1) ภาคเหนือเป็นพื้นที่หลักในการนำเข้ายาบ้า ไอซ์ เคตامين และเฮโรอีน
- 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่นำเข้ารองลงมาจากภาคเหนือ เนื่องจากด้วยสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติด มีเกาะดอนตามลำน้ำโขงในการพักคอยยาเสพติด ทำข้ามประเพณี¹⁹ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดจุดเรือ สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางด้านนี้ พบว่า ทั้งความถี่และปริมาณการลักลอบนำเข้าต่อครั้งมากขึ้น พื้นที่นำเข้ายาบ้า ไอซ์ เคตامين และกัญชา เป็นพื้นที่เดียวกัน
- 3) ภาคตะวันตกมีการลักลอบนำเข้ายาบ้าอย่างต่อเนื่องและมีการนำเข้าไอซ์ในปริมาณเพิ่มสูงขึ้น โดยลำเลียงผ่านด่านชายแดนและช่องทางธรรมชาติ จากนั้นจะลำเลียงมาส่งในพื้นที่เก็บพักยาเสพติดในพื้นที่ของกรุงเทพฯ และปริมณฑล บางครั้งอาจจะนำมาเก็บพักใกล้กับท่าเรือในภาคตะวันออก เพื่อรอการขนถ่ายลงเรือสินค้าส่งต่อไปยังประเทศที่สาม
- 4) พื้นที่ภาคกลาง ปริมณฑลและกรุงเทพมหานคร เป็นทั้งพื้นที่ลำเลียงผ่านพื้นที่รับส่งของ แหล่งเก็บพักยาเสพติด เพื่อรอการกระจายไปยังชุมชนแพร่ระบาด

¹⁹ทำข้ามประเพณี ด่านประเพณี คือ เส้นทางหรือช่องทางเดินผ่านเส้นเขตแดนหรือชายแดนของสองประเทศที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนใช้เดินทางเพื่อไปมาหาสู่ ติดต่อกัน หรือกล่าวอีกประการ ได้ว่าคือ ช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน ที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างสองชุมชนที่เคยเป็น ชุมชนเดียวกันในครั้งโบราณ

นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์การลักลอบลำเลียงโคเคนและไอซ์ของกลุ่มเครือข่ายแอฟริกันตะวันตกผ่านทางท่าอากาศยานนานาชาติ ซึ่งสั่งการและจ้างวานคนลำเลียงชาวอเมริกาใต้และชาวเอเชียโดยเฉพาะหญิงไทยให้ลำเลียงแทน บางกลุ่มมีการปรับเปลี่ยนเส้นทางไปลงที่ท่าอากาศยานนานาชาติของประเทศเพื่อนบ้านแทน ก่อนที่จะลักลอบลำเลียงเข้าไทย

3.2 บทบาทของกรมศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562²⁰ ได้กำหนดให้กรมศุลกากร มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออก และการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสนอแนะนโยบายการจัดเก็บอากรต่อกระทรวง การส่งเสริมสนับสนุนการผลิตและการส่งออก และการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศและประชาชน โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) เสนอความเห็นต่อกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการจัดเก็บอากรในทางศุลกากร

3) ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตและการส่งออกโดยมาตรการทางอากร

4) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร

5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรม หรือตามที่

คณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีมอบหมาย

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศุลกากรฯ ดังกล่าวได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของด่านศุลกากรในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ²¹ ดังนี้

1) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติพิธีการศุลกากร การจัดเก็บภาษีอากรและรายได้อื่นสำหรับสินค้านำเข้าและส่งออก สินค้าถ่ายลำ สินค้าผ่านแดน และของติดตัวผู้โดยสารที่นำเข้ามาในหรือนำออกไปนอกราชอาณาจักร การคืนอากรที่มีใช้กรณี ตามมาตรา 29 และมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 รวมทั้งการควบคุมและตรวจสอบสินค้านำเข้าและส่งออกสินค้าถ่ายลำ สินค้าผ่านแดน และของติดตัวผู้โดยสารที่นำเข้ามาในหรือนำออกไปนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

²⁰ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก (1 พฤษภาคม 2562), หน้า 109.

²¹ เพิ่งอ้าง. หน้า 116-117.

2) ดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ด้านคลังสินค้าทัณฑ์บนและเขตปลอดอากร ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เขตประกอบการเสรีตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย และสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) สืบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการเกี่ยวกับการทบทวนเอกสารต่าง ๆ หลังผ่านพิธีการศุลกากร

4) ดำเนินการเกี่ยวกับคดีทางศุลกากร ของกลาง และของตกค้างที่อยู่ในความรับผิดชอบ

5) วิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกซึ่งสินค้าและของติดตัวผู้โดยสารที่นำเข้ามาในหรือนำออกไปนอกราชอาณาจักร รวมทั้งจัดทำการศึกษาประเมินผล พัฒนา และปรับปรุงฐานข้อมูลด้าน ศุลกากรเพื่อใช้ในการบริหารความเสี่ยง

6) ประสานงาน ให้ความร่วมมือ และให้คำปรึกษาแนะนำในการอำนวยความสะดวก ด้านการค้าชายแดน

7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับ มอบหมาย

นอกจากนี้ กฎกระทรวงกำหนดด้านศุลกากรและด่านพรมแดน พ.ศ. 2564²² ได้กำหนด ด้านศุลกากรและด่านพรมแดน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติพิธีการศุลกากรในการนำของเข้า การส่ง ของออก การผ่านแดน การถ่ายลำ และการศุลกากรอื่น โดยด้านศุลกากรที่กำหนดขึ้นตาม กฎกระทรวงฯ นี้ จะตั้งอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย รวมทั้งหมด 46 ด้านศุลกากรภายใต้ การกำกับดูแลของสำนักงานศุลกากรภาค ดังนี้

- 1) สำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 มี 8 ด้านศุลกากร
- 2) สำนักงานศุลกากรภาคที่ 2 มี 10 ด้านศุลกากร
- 3) สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 มี 9 ด้านศุลกากร
- 4) สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4 มี 12 ด้านศุลกากร
- 5) สำนักงานศุลกากรภาคที่ 5 มี 8 ด้านศุลกากร

²² กฎกระทรวงกำหนดด้านศุลกากรและด่านพรมแดน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2564, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 138 ตอนที่ 80 ก (29 พฤศจิกายน 2564), หน้า 24.

แผนที่หน่วยงานกรมศุลกากร

ภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งของหน่วยงานกรมศุลกากร

ที่มา: ส่วนสื่อสารองค์กร สำนักงานเลขาธิการกรม กรมศุลกากร²³

²³ กรมศุลกากร, แผนที่ตั้งสำนักงาน/ด่านศุลกากร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.customs.go.th/wps/wcm/connect/Library+cus501th/InternetTH/About+Us/customs_area/2B75CC5BC8A4956AC217A77595536FB9 [26 สิงหาคม 2565].

ด้านศุลกากรส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ความรับผิดชอบอยู่ตามแนวเขตแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีความยาวประมาณ 5,656 กิโลเมตร โดยแบ่งเป็นเขตแดนไทย-กัมพูชา ประมาณ 798 กิโลเมตร เขตแดนไทย-ลาวประมาณ 1,810 กิโลเมตร เขตแดนไทย-เมียนมาประมาณ 2,401 กิโลเมตร และเขตแดนไทย-มาเลเซียประมาณ 647 กิโลเมตร²⁴ ดังนี้

1) เขตแดนไทย-กัมพูชา ติดกับจังหวัดตราด จันทบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

2) เขตแดนไทย-ลาว ติดกับจังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี

3) เขตแดนไทย-เมียนมา ติดกับจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

4) เขตแดนไทย-มาเลเซีย ติดกับจังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส

กรมศุลกากรในฐานะหน่วยงานภาครัฐซึ่งนอกจากจะมีพันธกิจและภารกิจในการจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออก การอำนวยความสะดวกทางการค้าโดยการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการแข่งขันของประเทศด้วยมาตรการทางศุลกากรแล้ว กรมศุลกากรยังมีพันธกิจสำคัญประการหนึ่งในการปกป้องสังคมให้ปลอดภัยด้วยระบบควบคุมทางศุลกากร โดยมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบควบคุมทางศุลกากรให้มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกัน เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้ายาเสพติดผ่านทางพรมแดนทางบกนั้น กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย โดยมีกองสืบสวนและปราบปราม สำนักงานศุลกากรภูมิภาค 1-5 และด่านศุลกากร ซึ่งตั้งอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 46 ด่านทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าที่นำเข้าและส่งออกสินค้า ณ ท่า ที่ หรือสนามบินศุลกากร

3.2.1 ภาพรวมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร

3.2.1.1 การลักลอบนำเข้ายาเสพติด

1) การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางบก เนื่องจากพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำยังคงเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญ และในปัจจุบันการผลิตยาเสพติดในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก และมียาเสพติดหลายชนิด ได้แก่ ผีน เฮโรอีน ยาบ้า ไอซ์ และเคตามีน ที่ผลิตในบริเวณนี้ ส่งผลให้มีการลักลอบนำยาเสพติดเหล่านั้นเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น โดยผ่านทางชายแดนทางบกที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งประเทศที่เป็นแหล่งผลิต คือ เมียนมา และประเทศ

²⁴ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, ข้อมูลเขตแดน, [ออนไลน์], 2564, แหล่งที่มา: <https://treaties.mfa.go.th/ข้อมูลเขตแดน> [15 สิงหาคม 2565].

ข้างเคียง คือ สปป.ลาว นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีพื้นที่ชายแดนทางบกติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา และสหพันธรัฐมาเลเซีย ปัจจัยด้านสภาพภูมิประเทศจึงเอื้ออำนวยต่อการลักลอบนำเข้าดังกล่าว โดยเฉพาะยาเสพติดหลัก เช่น เฮโรอีน เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า ไอซ์) เคตามีน มีการลักลอบนำเข้าทางพื้นที่ชายแดนภาคเหนือด้านจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับแหล่งผลิตและเป็นเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยในประเทศเพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการสกัดกั้นในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ได้มีการตั้งจุดตรวจ จุดสกัดตั้งแต่พื้นที่ชายแดนจนกระทั่งพื้นที่ตอนในอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง ทำให้ผู้ลักลอบเปลี่ยนเส้นทางมานำเข้าทางพื้นที่ภาคตะวันตก ด้านจังหวัดตาก โดยมีการจับกุมเมทแอมเฟตามีน ในปริมาณมากได้ที่บริเวณจุดตรวจใกล้กับด่านศุลกากรไทยที่ติดกับเมียนมา นอกจากนี้ยังมีการลักลอบนำเข้าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านศุลกากรไทยที่ติดกับ สปป.ลาว ทั้งในรูปแบบกองทัพนมที่ซุกซ่อนยาเสพติดมาตามร่างกาย หรือซุกซ่อนมากับสินค้า ยานพาหนะ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ทำการตรวจค้นอย่างเข้มงวด ทำให้มีผลการจับกุมและสกัดกั้นได้อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ยังคงมีการนำเข้าไปกระหน่ำ (ก่อนมีการนำกระหน่ำออกจากบัญชียาเสพติดเมื่อ พ.ศ. 2564) ซึ่งเป็นพืชท้องถิ่นทั่วไปในสหพันธรัฐมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้ค้า ยาเสพติดชาวแอฟริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ได้จ้างวานผู้ลักลอบนำเข้ายาเสพติดชนิดโคเคนจากทวีปอเมริกาใต้ผ่าน สปป.ลาว และกัมพูชาเข้ามายังประเทศไทยทางด้านศุลกากรที่ติดกับประเทศทั้งสอง

2) การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางเรือ กรมศุลกากรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจับกุมเมล็ดฝิ่นจำนวน 170 ตัน ที่ท่าเรือแหลมฉบัง โดยเมล็ดฝิ่นดังกล่าวมีต้นทางจากประเทศอัฟกานิสถาน จะนำผ่านประเทศไทยไปยังเมียนมา และแม้ยังไม่มีสถิติการจับกุมยาเสพติดอื่น ๆ ที่ลักลอบนำเข้าประเทศไทยทางเรือ แต่จะพบว่าสถิติการจับกุมการลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางเรือที่ปะปนมากับสินค้าของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค เป็นระยะ ๆ ประกอบกับการลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางเรือมีความสะดวกและสามารถนำเข้ามาในปริมาณมาก ๆ ได้

3) การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางอากาศ ปัจจุบันยังมีการจับกุมการลักลอบนำเข้ายาเสพติดผ่านทางท่าอากาศยานอย่างต่อเนื่อง ทั้งท่าอากาศยานหลักในกรุงเทพมหานคร และท่าอากาศยานนานาชาติในจังหวัดต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งทางอากาศของภูมิภาค ที่สามารถเชื่อมโยงการบินกับทั่วทุกภูมิภาคของโลก สถานะของประเทศไทยจึงเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และประเทศปลายทางของการลักลอบลำเลียงยาเสพติด โดยที่ผ่านมาการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากต่างประเทศโดยทางเครื่องบินจะมุ่งเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการกระจายยาเสพติด โดยใช้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็นหลัก ต่อมาหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่รับผิดชอบท่าอากาศยาน ประกอบด้วย กรมศุลกากร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ได้ร่วมจัดตั้ง Airport

Interdiction Task Force: AITF ภายใต้โครงการ ASEAN Airport Interdiction Task Force (AAITF) ตามมติของที่ประชุม ASEAN Senior Officials on Drug Matters (ASOD) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารใช้ทรัพยากรที่มีของแต่ละหน่วยในการร่วมกันสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางอากาศยาน ตลอดจนการขยายผลไปยังผู้ที่อยู่เบื้องหลังอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศเริ่มปรับเปลี่ยนเส้นทางลำเลียง ด้วยการเดินทางที่ซับซ้อนขึ้น ใช้วิธีการลักลอบลำเลียงผ่านประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สปป.ลาว กัมพูชา หรือมาเลเซียก่อนนำเข้าประเทศไทยทางบก หรือทำอากาศยานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค เช่น ท่าอากาศยานภูเก็ต สมุย กระบี่ เชียงใหม่ เป็นต้น ประกอบกับปัจจุบันมีการเดินทางด้วยสายการบินต้นทุนต่ำ (Low cost airlines) เพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ลำเลียงให้หลากหลายสัญชาติมากขึ้น ข้อมูลดังกล่าวเหล่านี้จำเป็นต้องมีการประสานกับหน่วยงานภายในกรมศุลกากร และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการวางแผนเฝ้าระวังและปฏิบัติงานร่วมกัน

4) การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางไปรษณีย์ มีการใช้ระบบไปรษณีย์ระหว่างประเทศในการลักลอบส่งยาเสพติดชนิดต่าง ๆ เข้ามายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น เอ็กซ์ตาซี (ยาอี) จากประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ก็ถูกจากทวีปอเมริกาเหนือ โคเคนจากทวีปอเมริกาใต้ เป็นต้น ในปีที่ผ่านมามีการตรวจยึดยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ที่ลักลอบนำเข้ามาผ่านระบบไปรษณีย์ระหว่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ประกอบกับในปัจจุบันมีการใช้ระบบสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) กันอย่างแพร่หลาย ทำให้ขบวนการค้ายาเสพติดอาศัยช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อซื้อขาย ตลอดจนการทำธุรกรรมทางการเงิน ที่เกี่ยวเนื่องกับการค้ายาเสพติดได้อย่างสะดวก

3.2.1.2 การลักลอบส่งออกยาเสพติด

1) การลักลอบส่งออกยาเสพติดทางบก จากข้อมูลการจับกุมของหน่วยปราบปรามยาเสพติดภายในประเทศ พบว่า ยังมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากประเทศไทยออกไปมาเลเซียโดยซุกซ่อนไปกับรถสินค้า และรถยนต์ส่วนตัวที่มีการดัดแปลงสร้างห้องลับเพื่อใช้ซุกซ่อนยาเสพติดโดยเฉพาะ และผู้ลักลอบซุกซ่อนดังกล่าวข้ามแดนออกไป ซึ่งในแต่ละวันมีปริมาณผู้เดินทางข้ามแดนโดยใช้รถสินค้าและรถยนต์ส่วนตัวในลักษณะดังกล่าวเป็นจำนวนมาก และในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสี่ยงในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดโดยซุกซ่อนไปกับสินค้า ตามความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามพรมแดนทางบก และความตกลงว่าด้วยการขนส่งในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

2) การลักลอบส่งออกยาเสพติดทางเรือ มีการจับกุมไอซ์ปริมาณประมาณ 62 กิโลกรัม ที่ท่าเรือกรุงเทพ ซึ่งของกลางไอซ์ดังกล่าว ผู้ลักลอบได้จัดเตรียมไว้เพื่อลักลอบส่งออกไปยังต่างประเทศทางเรือ นอกจากนั้นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศ ยังมีการจับกุมไอซ์เฮโรอีน และเคตามีนที่ลักลอบด้วยวิธีซุกซ่อนไปกับตู้สินค้าทางเรือ ส่งออกไปจากประเทศไทยอยู่เป็น

ระยะ เนื่องจากในแต่ละวันมีปริมาณสินค้าไหลเวียนผ่านท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง ส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทุกภูมิภาคของโลกเป็นจำนวนมาก ผู้ลักลอบส่งออกจึงอาศัยช่องว่างดังกล่าวชุกชอนยาเสพติดไปกับสินค้าส่งออกซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการยกเว้นการตรวจเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า ดังนั้น ศุลกากรประเทศปลายทาง ทั้งในภูมิภาคเอเชีย โอเชียเนีย และ ยุโรป มีข้อมูลการยึดยาเสพติดที่ชุกชอนไปกับตู้ขนส่งสินค้าจากประเทศไทยเป็นระยะ ยิ่งไปกว่านั้นสภาพชายฝั่งทะเลที่แนวยาว ประกอบกับความหลากหลายของเรือ เช่น เรือประมง เรือยอชท์ เรือสินค้า ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน สามารถจอดแวะที่ใดก็ได้ทำให้ยากต่อการควบคุมการเดินทางเข้า-ออกของเรือให้ทั่วถึง การลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางเรือจึงเป็นช่องทางที่สะดวกและสามารถลักลอบได้ในปริมาณมาก

3) การลักลอบส่งออกยาเสพติดทางอากาศ มีการจับกุมการพยายามลักลอบนำยาไอซ์จากประเทศไทยไปประเทศอิสราเอล โดยผู้โดยสารซึ่งเป็นแรงงานชาวไทยหลายครั้ง นอกจากนี้ยังมีข้อมูลการจับกุมของศุลกากรประเทศต่าง ๆ เช่น ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ พบว่ามีการจับกุมยาเสพติดที่ลักลอบส่งออกไปจากประเทศไทย เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยอยู่ใกล้กับแหล่งผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ประกอบกับประเทศไทยเป็นเมืองท่องเที่ยวและเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งทางอากาศของภูมิภาคที่สามารถเชื่อมโยงการบินกับทั่วภูมิภาคของโลก ดังนั้น กลุ่มผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติดที่ใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการส่งยาเสพติดออกไปต่างประเทศ จึงใช้โอกาสดังกล่าวในการลักลอบส่งออกยาเสพติดทางอากาศยานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขบวนการลักลอบส่งออกทราบอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในท่าอากาศยาน ในการควบคุมดูแลและตรวจตราผู้โดยสารก่อนออกเดินทาง ภายใต้ระยะเวลาอันจำกัดเช่นเดียวกันกับท่าอากาศยานอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้น หากเจ้าหน้าที่ไม่มีประสบการณ์หรือไม่มีข่าวสารที่ชัดเจนเพียงพอ จะยังเป็นเรื่องยากที่จะทำการตรวจผู้โดยสารอย่างละเอียดโดยไม่กระทบถึงการเดินทางหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นภายหลัง ความเสี่ยงในการลักลอบส่งออกยาเสพติดทางอากาศยานจึงยังต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง

4) การลักลอบส่งออกยาเสพติดทางไปรษณีย์ มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางไปรษณีย์ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สาเหตุที่กลุ่มผู้ลักลอบใช้วิธีการลำเลียงยาเสพติดทางไปรษณีย์ เนื่องมาจากการส่งพัสดุไปรษณีย์เป็นวิธีที่ปลอดภัยที่กลุ่มผู้ลักลอบจะไม่ถูกจับกุม ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่สามารถตรวจพบและยึดหีบห่อที่มีการชุกชอนยาเสพติดก็ตาม เช่นเดียวกันกับการลักลอบลำเลียงผ่านระบบการขนส่งสินค้าเร่งด่วน (Express consignment) ซึ่งการขออนุญาตผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยังทำได้ยาก ถึงแม้จะมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนดให้ผู้ฝากส่งพัสดุไปรษณีย์และระบบขนส่งสินค้าอื่น ๆ จะต้องแสดงเอกสารแสดงตนด้วยก็ตาม เนื่องจากยังมีการใช้เอกสารแสดงตนของผู้อื่น หรือเอกสารปลอม ทำให้การหาหลักฐานเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ผู้กระทำความผิดตัวจริง ที่สามารถใช้ในการยื่นขอหมายจับต่อศาลนั้น ไม่สามารถกระทำได้อย่างง่าย ทำให้วิธีการ

ลักลอบลำเลียงผ่านระบบไปรษณีย์ หรือระบบการขนส่งสินค้าเร่งด่วน เป็นเส้นทางที่มีการลักลอบสูง เช่นเดียวกับการลักลอบลำเลียงทางอากาศยาน

3.2.1.3 การลักลอบสารตั้งต้นหรือเคมีภัณฑ์ที่นำมาใช้ผลิตยาเสพติด

การนำสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์จากต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทย แล้วส่งต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้านทั้งประเทศที่เป็นแหล่งผลิตเอง และประเทศที่อยู่ติดต่อกับแหล่งผลิต ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการลำเลียงที่ถูกต้องตามกฎหมายและการลักลอบ โดยเฉพาะยาแก้ปวด สูตรผสมซูโดอีเฟดรีน กรดอะเซติก โซเดียมคาร์บอเนต กรมไฮโดรคลอริก คาเฟอีน และฟอสฟอรัส เมทิลีนคลอไรด์ ที่มีการระบุว่าเป็นสารตั้งต้นในการผลิตยาบ้าและไอซ์ รวมทั้งสารตั้งต้นชนิดอื่น ๆ ที่ใช้ในการผลิตเคตามีน ซึ่งเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่มีการจับกุมได้เป็นปริมาณสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน ดังนั้นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่สามารถนำเข้ามาใช้ประโยชน์ได้สองทาง จึงเป็นปัญหาระดับชาติและนานาชาติที่ต้องหามาตรการในการควบคุมเพื่อป้องกันการลักลอบเปลี่ยนแปลง และการนำไปใช้ในทางผิดกฎหมาย

3.3 การนำความร่วมมือระหว่างประเทศในกรอบ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and the Pacific (RILO AP) ใช้ในการพัฒนาการปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร

เนื่องจากปัญหาเสพติดมิได้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะของเครือข่ายที่มีความเชื่อมโยงและมีการลำเลียงจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่งทั่วโลก ดังนั้นการที่จะสกัดกั้นหรือหยุดยั้งการเคลื่อนย้ายของยาเสพติดจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายประเทศอื่น ๆ ผ่านทางกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อให้การปฏิบัติงานทำได้ครอบคลุมและวิเคราะห์ความเสี่ยงได้ตรงจุดมากขึ้น

ผู้ศึกษาพบว่าปัจจุบันกรมศุลกากรได้มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปราบปรามยาเสพติดกับหน่วยงานศุลกากร รวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดอื่น ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล รวมทั้งสร้างความร่วมมือเพื่อสกัดกั้นสารตั้งต้นเคมีภัณฑ์อุปกรณ์การผลิตเพื่อไม่ให้เข้าสู่แหล่งผลิตในประเทศ รวมถึงการสกัดกั้นยาเสพติดที่ส่งออกจากประเทศไทย ในฐานะทางผ่านไม่ให้ออกสู่ประเทศอื่น ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถพร้อมกระดบบทบาทของศุลกากรไทยในการสกัดกั้น ปราบปรามการค้ายาเสพติดข้ามชาติ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งในภูมิภาคอาเซียน เอเชีย-แปซิฟิก และระดับสากล

หนึ่งในความร่วมมือระหว่างประเทศที่กรมศุลกากรเข้าร่วมและมีการดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาตลอดคือการเข้าเป็นสมาชิกของสำนักงานประสานงานข้อมูลข่าวกรองระดับภูมิภาค (Regional Intelligence Liaison Office)

สำนักงานประสานงานข้อมูลข่าวกรองระดับภูมิภาค (Regional Intelligence Liaison Office-RILO) เป็นเครือข่ายศุลกากรที่องค์การศุลกากร (WCO) จัดตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ.2530 (ค.ศ.1987) โดยเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เสริมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ระดับยุทธศาสตร์ระหว่าง WCO และ ประเทศสมาชิกที่มีอยู่แล้ว กล่าวคือ RILO เน้นการปฏิบัติงานด้านข้อมูลข่าวกรองที่เหมาะสมกับแต่ละภูมิภาคโดยให้การสนับสนุนเชิงปฏิบัติการ ร่างและดำเนินโครงการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวกรองเข้าปฏิบัติการในระดับภูมิภาค ประสานความช่วยเหลือด้านการบริหารจัดการระหว่างกัน และสนับสนุนความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้ กฎหมายอื่น ๆ และเป็นศูนย์กลางและเวทีในการแลกเปลี่ยนข่าวสารรวมถึงข่าวกรองอันเป็นหลักการสำคัญขององค์การศุลกากรโลก โดยแต่ละศูนย์จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มเส้นทางการลำเลียงสินค้าผิดกฎหมาย วิธีการปฏิบัติงาน รวมถึงตัวอย่างการจับกุมที่น่าสนใจ ในปัจจุบันมีสำนักงาน RILO 11 แห่ง ใน 6 ภูมิภาค ได้แก่

- 1) Regional Intelligence Liaison Office for Eastern and Central Europe (RILO ECE)
- 2) Regional Intelligence Liaison Office for Western Europe (RILO WE)
- 3) Regional Intelligence Liaison Office for Commonwealth of Independent States (RILO CIS)
- 4) Regional Intelligence Liaison Office for North Africa (RILO NA)
- 5) Regional Intelligence Liaison Office for Central Africa (RILO CA)
- 6) Regional Intelligence Liaison Office for West Africa (RILO WA)
- 7) Regional Intelligence Liaison Office for Eastern and Southern (RILO ESA)
- 8) Regional Intelligence Liaison Office for Middle East (RILO ME)
- 9) Regional Intelligence Liaison Office for Asia Pacific (RILO AP)
- 10) Regional Intelligence Liaison Office for Caribbean (RILO CA)
- 11) Regional Intelligence Liaison Office for South America (RILO SA)

ภาพที่ 3 ที่ตั้งของสำนักงาน RILO (ที่มา www.riloap.org)

กรมศุลกากร ประเทศไทย เป็นสมาชิกของ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and Pacific (RILO AP) โดยมีศูนย์กลางตั้งอยู่ ณ กรุงโซล เกาหลีใต้ RILO AP มีสมาชิก 33 ประเทศ ได้แก่ อัฟกานิสถาน ออสเตรเลีย บังกลาเทศ ภูฏาน บรูไน กัมพูชา จีน ฟิจิ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง อินเดีย อินโดนีเซีย อิหร่าน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ลาว เขตบริหารพิเศษมาเก๊า มาเลเซีย มัลดีฟส์ มองโกเลีย เมียนมาเนปาล นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ ซามัว สิงคโปร์ ศรีลังกา ไทย ตีมอร์-เลสเต ตองก้า วานูอาตู และเวียดนาม

3.3.1 การดำเนินการของ Regional Intelligence Liaison Office for Asia and Pacific (RILO AP)²⁵

1) ปฏิบัติการร่วม (Joint Operation) RILO AP จะเป็นผู้ดำเนินการประสานงาน จัดทำปฏิบัติการร่วมต่าง ๆ ในการยับยั้งการค้าสินค้าผิดกฎหมาย โดยพุ่งเป้าไปที่ยาเสพติด ขยะ และของเสียอันตราย วัตถุอันตราย สารพิษที่ใกล้สูญพันธุ์ สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงและสูงส่งและสูงส่งที่จะมีการลักลอบ อาทิ บุหรี่ สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยการจัดทำปฏิบัติการร่วมนี้มีทั้งความร่วมมือภายในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ภูมิภาคอื่น ๆ ไปจนถึงในระดับสากล

2) ข้อมูลข่าวกรอง (Intelligence Products) RILO AP จะมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวกรองและใบแจ้งเตือนอย่างสม่ำเสมอ โดยข้อมูลและการแจ้งเตือนนี้ จะเป็นการแจ้งให้สมาชิกได้ทราบถึงแนวโน้มในการลักลอบขนย้ายสินค้าผิดกฎหมายใหม่ที่ทันต่อสถานการณ์ เช่น เส้นทางการลักลอบ วิธีการซุกซ่อน เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดทำรายงานประจำปี เพื่อสรุปผลสำเร็จ

²⁵ World Customs Organization (WCO), Regional Intelligence Liaison Offices (RILO), [Online], 2021, Available from: <http://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-compliance/activities-and-programmes/intelligence-and-risk-management-programme/rilo.aspx> [20 August 2022].

ของการปฏิบัติการร่วม โครงการด้านข่าวกรองต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงจัดประชุมสำหรับสมาชิกหน่วยงานศุลกากร

3) โครงการด้านการข่าว (Intelligence Projects) RILO AP เป็นหน่วยงานประสาน ในการจัดทำโครงการด้านข่าวกรองต่าง ๆ ที่เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองระหว่างสมาชิกหน่วยงานศุลกากรในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งการแลกเปลี่ยนข่าวกรองนี้ จะเป็นการที่สมาชิกแจ้งเตือนให้ประเทศสมาชิกด้วยกันได้ทราบถึงการขนส่งที่เข้าข่ายน่าสงสัยโดยการแจ้งเตือนล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้สามารถทำการอายัดสินค้าต้องสงสัยได้อย่างรวดเร็ว

4) การบริหารจัดการระบบเครือข่ายการปราบปรามทางศุลกากร (Customs Enforcement Network-CEN) (CEN Management) ระบบ CEN เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่ถูกพัฒนาโดยองค์การศุลกากรโลก เครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้ในวัตถุประสงค์ด้านข่าวกรอง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีความสำคัญระหว่างกันในกลุ่มจำกัดเฉพาะสมาชิก ระบบนี้เป็นการทำงานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้ต้องมี ID และเข้ารหัสผ่าน PASSWORD ที่ออกโดย WCO ทั้งนี้ระบบสามารถเข้าถึงผ่านบราวเซอร์ได้ทุกแบบ แต่ผู้พัฒนาระบบแนะนำให้ใช้กับบราวเซอร์ของ Google Chrome และ Mozilla Firefox

RILO AP จะคอยกำชับให้สมาชิกนำข้อมูลการจับกุมของประเทศสมาชิกเข้าสู่ระบบทุกครั้งที่มีการจับกุม เพื่อเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเสี่ยงและภัยคุกคาม และได้ใช้ประโยชน์จากระบบ CEN อย่างเต็มประสิทธิภาพ และกำชับให้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการจับกุมที่สมาชิกนำเข้าสู่ระบบ CEN ให้ถูกต้องเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล รวมถึงให้คำแนะนำทางเทคนิคและการนำข้อมูลในระบบ CEN มาประยุกต์ใช้

5) ความร่วมมือภายในภูมิภาคและการแลกเปลี่ยนข้อมูล (Regional Cooperation and Information Exchange) RILO AP มีบทบาทอย่างมากในการจัดทำในการหารือ แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสัมมนา การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และการประชุมประจำปี เช่น การประชุม National Contact Points (NCP)

3.3.2 การประสานความร่วมมือด้านยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ของกรมศุลกากรภายใต้ RILO AP

3.3.2.1 ระบบเครือข่ายปราบปรามทางศุลกากร (Customs Enforcement Network: CEN)

ระบบ CEN คือ ระบบที่รวบรวมข้อมูลด้านการบังคับใช้กฎหมายจากศุลกากรประเทศสมาชิกทั่วโลก เป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้ในวัตถุประสงค์ด้านข่าวกรอง ระบบนี้จะเข้าถึงได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ศุลกากรที่

ได้รับมอบหมายจากแต่ละประเทศเท่านั้น โดยเมื่อแต่ละประเทศมีการจับกุมสินค้าผิดกฎหมายทุกประเภท ก็จะนำข้อมูลรายละเอียดการจับกุม รายงาน เข้าสู่ระบบ CEN ดังนั้น ระบบ CEN จะเป็นส่วนเหมือนกับคลังเก็บข้อมูลด้านจับกุม และรายละเอียดการกระทำความผิดรวมถึงรูปภาพ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการทำการวิเคราะห์การลักลอบสินค้าผิดกฎหมายโดยครอบคลุมทั้ง ยาเสพติด สินค้าที่ละเมิดอนุสัญญาไซเตส ขยะของเสียอันตราย สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น โดยผู้เข้าใช้ระบบจะสามารถดึงข้อมูลจากระบบขึ้นมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และระบุความเสี่ยงของสินค้าประเภทต่าง ๆ และสามารถใส่คำติชมทาง สถานการณ์การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก

RILO AP ในฐานะหน่วยงานภายใต้องค์การศุลกากรโลก และเป็นศูนย์กลางประสานงานของประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก มีหน้าที่ในการบริหารจัดการระบบ CEN ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมทางศุลกากรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยจะคอยติดตาม ตรวจสอบการนำข้อมูลลงในระบบของประเทศสมาชิกว่า มีข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และจะแจ้งให้ประเทศสมาชิกทำการแก้ไขหากพบข้อผิดพลาด รวมถึงกรณีที่มีข้อมูลที่น่าสงสัย RILO AP ก็จะทำกรวิเคราะห์ข้อมูล และทำการแจ้งเตือนประเทศสมาชิกให้เพิ่มความเข้มงวดในการเฝ้าระวังสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง

กรมศุลกากรกับการนำระบบ CEN มาใช้ในการปฏิบัติงานปราบปรามด้านยาเสพติด

ระบบ CEN เป็นระบบฐานข้อมูลการกระทำความผิดของสินค้าผิดกฎหมายทุกประเภท แต่ในที่นี้ผู้ศึกษาจะขอกล่าวถึงเฉพาะกรณีของฐานข้อมูลด้านยาเสพติดเท่านั้น

ในฐานะผู้ใช้ข้อมูลในระบบ CEN การมีฐานข้อมูลที่มีครอบคลุมทุกภูมิภาคเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดของกรมศุลกากรอย่างมาก เนื่องจากธรรมชาติของขบวนการค้ายาเสพติดจะมีการปรับเปลี่ยนกลวิธี ปรับเปลี่ยนเส้นทางในเคลื่อนย้าย และปรับเปลี่ยนวิธีการซุกซ่อนอยู่ตลอดเวลาเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจพบของเจ้าหน้าที่ การมีฐานข้อมูลการกระทำความผิดที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ ช่วยให้รู้เท่าทันต่อขบวนการค้ายาเสพติด นอกจากนี้ด้วยกรมศุลกากรมีการแต่งตั้งโยกย้าย หมุนเวียนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่เสมอ กรณีที่มีเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานด้านยาเสพติดใหม่ ก็จะสามารถเรียนรู้การทำงานของขบวนการค้ายาเสพติด เพื่อนำไปปรับใช้ในการทำงานได้รวดเร็วขึ้น โดยอาศัยข้อมูลจากระบบ CEN

สำหรับในฐานะผู้นำข้อมูลลงระบบ CEN การนำผลงานการจับกุมของกรมศุลกากร ลงในระบบ CEN จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อภาพลักษณ์ของไทย ในมุมมองการปกป้องสังคมโดยการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม

ความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับการสกัดกั้นภัยคุกคามให้ประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

The screenshot shows the CEN system interface for a seizure case. The main content area displays the following information:

- Case reference:** LIF
- Form type:** LIF
- CEN ref:** 1420465
- National ref:** TH0012450
- Country of seizure:** THAILAND
- Office Date/Time:** 18/09/2022
- Location:** Suvarnabhumi International Apt, 11
- Location type:** Mail Center
- UN Locode:** SIA
- Service:** Customs
- Source:** Manual Entry
- Data input:** Admin Workroom
- Status:** Submitted
- Linked case:**
- Commodity:** Case drugs category: 1 Kg, Psy drugs
- DRUGS:** Case Details: Category: Psy drugs, Type level 1: Methamphetamine, Type level 2: Quantity: 1, Unit: Kg
- COMMON FIELDS:** Status of goods: Seized, Country of origin: Thailand, Direction: Export
- Concealment:** Concealment (full): In mail, Concealment details:
- Detection:** Detection method: Risk profiling
- Declared Conveyance/Container:**

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ CEN

The screenshot shows the CEN system interface for a seizure case. The main content area displays the following information:

- COMMON FIELDS:** Status of goods: Seized, Country of origin: Thailand, Direction: Export
- Concealment:** Concealment (full): In mail, Concealment details:
- Detection:** Detection method: Risk profiling
- Declared Conveyance/Container:**
- Person:**
- Companies:**
- Conveyance:** Regular Mail: Conveyance: Unknown
- Route:**
 - Departure:** Location: Suvarnabhumi International Apt, 11 (SIA), Country: THAILAND, Transport: Regular Mail, Location type: Mail Center
 - Destination:** Location: Mail (DOK), Country: KOREA, REPUBLIC OF, Transport: Regular Mail, Location type: Mail Center
- Narrative:**
- Pictures:**
- Attachments:**

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ CEN

3.3.2.2 ระบบเครือข่ายการสื่อสารด้านการปราบปรามทางศุลกากร CENcomm (Customs Enforcement Network Communication Platform)

CENcomm (Customs Enforcement Network Communication Platform) เป็นระบบการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นโดยองค์การศุลกากรโลกเพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้ในวัตถุประสงค์ด้านข่าวกรองสำหรับเจ้าหน้าที่เฉพาะกลุ่มในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เข้ารหัส (encrypted) แบบเวลาจริง (real time) ระบบ CENcomm จะแตกต่างกับระบบ CEN ที่กล่าวมาข้างต้นตรงที่ ระบบ CENcomm จะใช้เฉพาะในระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการหรือในแต่ละการปฏิบัติการ ที่ RILO AO กำหนดขึ้น และจะให้เข้าได้เฉพาะประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมการทำปฏิบัติการร่วมกัน และเมื่อจบการปฏิบัติการร่วม จะไม่สามารถเข้าสู่ระบบได้อีกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล

ประโยชน์ของ CENCOMM คือเป็นระบบที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เชื่อถือได้และมีความมั่นคงสูงเพราะส่งข้อมูลผ่านการเข้ารหัสที่แข็งแกร่ง สามารถทำงานได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ภัยสำคัญของระบบนี้มี 2 ด้านหลัก คือ ในด้านการบริหารจัดการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือและด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่มีความมั่นคงสูง ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นการทำงานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่องค์การศุลกากรโลกเป็นผู้รับผิดชอบด้านระบบเซิร์ฟเวอร์ละเจ้าหน้าที่ดูแลระบบทั้งหมด ประเทศสมาชิกผู้ใช้งานมีค่าใช้จ่ายเพียงแต่การติดตามข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ในประเทศของตนเท่านั้น จึงทำให้มีความประหยัดและคุ้มค่าด้วยต้นทุนที่ต่ำ นอกจากนี้ผู้ใช้งานยังไม่จำเป็นต้องติดตั้งหรือจัดหาอุปกรณ์พิเศษอะไรมาเพิ่มเติมเพราะคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สำนักงานประจำหน่วยงานก็เพียงพอต่อการใช้งานระบบนี้แล้ว

ระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของ CENcomm เป็นระบบที่มีความสะดวกใช้งานง่าย เหมือนกับการใช้งานระบบ EMAIL ปกติทั่วไป ข้อแตกต่างมีอย่างเดียวคือระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ของ CENcomm ทำงานในระบบที่มีความมั่นคงสูงกว่า เพราะผู้ออกแบบระบบตระหนักว่าในการปฏิบัติงานปราบปรามนั้นหากข้อมูลหรือข่าวกรองมีการรั่วไหลอาจทำให้ปฏิบัติงานไม่ประสบผลตามเป้าหมายหรือเกิดผลลัพธ์ในทางลบต่าง ๆ กับชุดปฏิบัติงาน

การทำงานหลักของ CENCOMM คือ ระบบข้อมูลการแจ้งเตือน การรายงานข้อมูลย้อนกลับ และข้อมูลการจับกุม โดยมีขั้นตอนการใช้งานคือเมื่อสมาชิกมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระบบการแจ้งเตือนเกี่ยวกับโปรไฟล์ลักษณะความเสี่ยงต่าง ๆ ของสินค้า ยานพาหนะ การขนส่งที่ถูกตั้งให้อยู่ในการควบคุมตรวจสอบไปในระบบแล้ว เมื่อสมาชิกที่เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติการตามข้อมูลดังกล่าวแล้วจะส่งผลการปฏิบัติกลับไปยังต้นทางของข้อมูลผ่านในฟังก์ชันการรายงานข้อมูลย้อนกลับ จากนั้นเมื่อมีผลลัพธ์การจับกุมเกิดขึ้นจะแจ้งข้อมูลลงในฟังก์ชันข้อมูลการจับกุม

เมื่อประเทศสมาชิกมีการจับกุมจะต้องนำข้อมูลรายละเอียดการจับกุมเข้าสู่ระบบ CENcomm ทุกครั้ง ข้อมูลการจับกุมที่นำลงในระบบ CENcomm นั้น จะป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดในการจับกุมมากกว่าการลงในระบบ CEN ที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมจะต้องนำข้อมูลนี้ไปวิเคราะห์เพื่อทำการขยายผลในการจับกุมต่อไปได้

อย่างไรก็ตามข้อจำกัดอย่างหนึ่งของระบบ CENcomm ก็คือการที่ RILO AP จำกัดการเข้าสู่ข้อมูลได้เฉพาะในช่วงทำปฏิบัติการร่วมด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยของข้อมูล ทำให้เมื่อการปฏิบัติการสิ้นสุดลง ประเทศสมาชิกจะไม่สามารถเข้าไปดูข้อมูลได้อีก ทำให้บางครั้งหากต้องการเข้าไปศึกษาข้อมูลย้อนหลังไม่สามารถดำเนินการได้

3.3.2.3 การปฏิบัติการร่วมด้านยาเสพติด (Joint Operation)

1) ปฏิบัติการ ICE BREAK (Operation ICE BREAK)

ปฏิบัติการ ICE BREAK เป็นปฏิบัติการที่จัดขึ้นโดย RILO AP โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)) ปฏิบัติการนี้ดำเนินการระหว่างวันที่ 4 พฤศจิกายน ถึง 29 ธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยมีประเทศสมาชิกเข้าร่วม 21 ประเทศ เป้าหมายของปฏิบัติการ Operation ICE BREAK II คือ การเสริมสร้างความร่วมมือและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี ระหว่างประเทศสมาชิกที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในปฏิบัติการครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ประเทศสมาชิกของ RILO AP ทุกประเทศ รวมถึงหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจากประเทศอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและยกระดับการสกัดกั้นและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดและสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยมุ่งเน้นการเฝ้าระวังไปที่เมทแอมเฟตามีน (ไอซ์) ที่ผลิตจากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำและประเทศเม็กซิโก รวมถึงยาไอ้และเคตามีนที่ผลิตจากประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ผ่านการขนส่งทุกรูปแบบ ไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะเป็นต้นทาง ทางผ่าน หรือปลายทาง

การดำเนินการ

ในช่วงระหว่างปฏิบัติการประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมจะต้องร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

- รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและสถานการณ์ของยาเสพติดและวิธีการลักลอบขององค์กรค้ายาเสพติด ที่หันต่อสถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน
- ร่วมกันพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้ายาเสพติดและสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท
- ร่วมกันยกระดับความเข้มข้นในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน

- เพิ่มระดับความเข้มแข็งของเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความร่วมมือในการป้องกันและปราบปราม ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- สร้างความตระหนักรู้ถึงบทบาทของหน่วยงานศุลกากรในฐานะหน่วยงานหลักในการปราบปรามยาเสพติดบริเวณชายแดน
- ตรวจสอบ आयัด และยึดยาเสพติดและสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท
- นำกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศมาใช้ในการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงเพื่อสกัดกั้นการขนส่งยาเสพติด
- ระบุความเสี่ยงเพื่อจัดทำรายการสินค้าที่ความเสี่ยงสูงในการซุกซ่อนขนส่งยาเสพติด
- ร่วมกันเฝ้าระวังการขนส่งสินค้าที่เข้าชายฝั่งต้องสงสัย
- ร่วมกันสังเกตการณ์และวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเคลื่อนย้ายยาเสพติด

- ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองระหว่างประเทศสมาชิกอย่างทันท่วงทีผ่านทางความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

- จัดเก็บรวบรวมข้อมูลการจับกุมที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติการ
- ประมวลผลในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างปฏิบัติการ

ในระหว่างการจัดทำปฏิบัติการฯ ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมจะใช้การสื่อสารผ่านทางระบบ CENcomm (Customs Enforcement Network Communication Platform) ซึ่งเป็นระบบการสื่อสารผ่านเว็บไซต์สำหรับเจ้าหน้าที่เฉพาะกลุ่มในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เข้ารหัส (encrypted) แบบเวลาจริง (real time) ที่ใช้เฉพาะในระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการหรือในแต่ละการปฏิบัติการ โดยผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้แม้ไม่ได้เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต (offline) และสามารถสนทนา (chat) กับผู้ใช้งานรายอื่นได้ ระบบนี้พัฒนาโดยองค์การศุลกากรโลกเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้ในวัตถุประสงค์ด้านข่าวกรองเป็นหลักเพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล และเมื่อประเทศสมาชิกมีการจับกุมจะต้องนำข้อมูลรายละเอียดการจับกุมเข้าสู่ระบบ CENcomm ทุกครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

บทบาทของกรมศุลกากรในการเข้าร่วมปฏิบัติการ ICE BREAK

กรมศุลกากรได้สั่งการให้หน่วยงานในสังกัดกรมศุลกากรที่เป็นจุดนำเข้าและส่งออกของสินค้าทุกช่องทางเข้าร่วมปฏิบัติการในครั้งนี้ โดยขอให้ทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือในการยกระดับการตรวจหาสินค้าเป้าหมายและรายงานผลให้ประเทศที่เข้าร่วมปฏิบัติการทราบเพื่อประเทศอื่น ๆ จะได้นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้กับการปราบปรามของประเทศอื่น ๆ ต่อไป

จากการดำเนินปฏิบัติการ ICE BREAK I ครั้งนี้ ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมปฏิบัติการสามารถสกัดกั้นการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติดและสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ได้ทั้งหมด 216 คดี โดยกรมศุลกากรสามารถจับกุมยาเสพติดและสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่มีการลักลอบนำเข้าและส่งออก ทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศและทางไปรษณีย์ ได้ทั้งสิ้น 35 คดี ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดผลการจับกุมยาเสพติดของกรมศุลกากรในระหว่างการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon

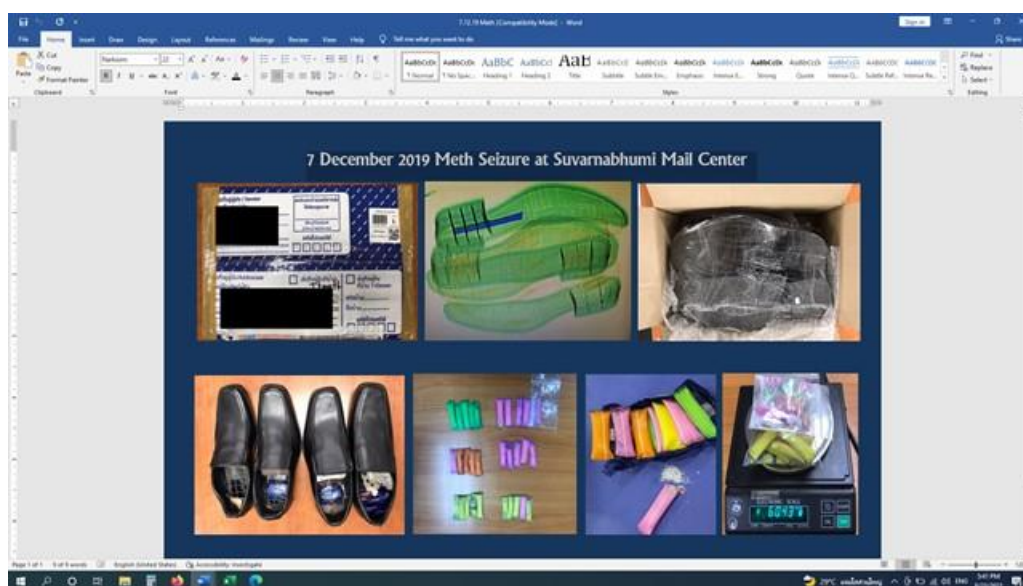
ประเภทยาเสพติด	จำนวนคดี
เมทแอมเฟตามีน	13 คดี
โคเคน	9 คดี
ใบกระท่อม	1 คดี
ยาอี	2 คดี
กัญชา	5 คดี
ใบแคท	5 คดี

ผลงานการจับกุมของกรมศุลกากร ได้รับการจัดอันดับว่าสามารถจับกุมได้เป็นอันดับที่ 3 จากประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมทั้งหมด จากการประสบความสำเร็จในการจับกุม ประกอบกับการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีของกรมศุลกากรในปฏิบัติการ ICE BREAK I RILO AP ได้แจ้งว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกที่ได้รับรางวัลประเทศที่มีผลงานดีเด่น ในการรายงานผลการจับกุมระหว่างช่วงปฏิบัติการ Operation ICE BREAK ที่ผ่านมา ได้มอบโล่รางวัลให้กับกรมศุลกากรด้วย

ภาพที่ 6 โล่รางวัลจากการมีผลงานโดดเด่นในปฏิบัติการ ICE BREAK I

นอกจากการสามารถสกัดกั้นการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติดแล้ว เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติการ ข้อมูลที่ได้จากการจับกุมของประเทศต่าง ๆ ที่ได้นำเข้าสู่ระบบ CENcomm ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ออกมาเป็นรายงานแนวโน้ม เส้นทางการลักลอบ รูปแบบการซุกซ่อนที่เป็นปัจจุบัน และเผยแพร่ให้ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมปฏิบัติการฯ เพื่อให้ประเทศสมาชิกรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประกอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด่านหน้าให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ภาพที่ 7 ตัวอย่างการจับกุมยาเสพติดในขณะที่เข้าร่วมปฏิบัติการ ICE BREAK I

2) ปฏิบัติการ Mekong Dragon 1-5 (Operation Mekong Dragon I-IV)

ปฏิบัติการ Mekong Dragon ริเริ่มขึ้นโดยศุลกากรจีน และศุลกากรเวียดนาม โดยปฏิบัติการครั้งนี้ RILO AP ได้เชิญศุลกากรจากประเทศในกลุ่ม GMS (Greater Mekong Sub-Region) ทั้งหมด 6 ประเทศเข้าร่วม ได้แก่ ไทย ลาว เมียนมา กัมพูชา เวียดนาม และจีน โดยได้รับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรม ด้านเทคนิค และด้านอุปกรณ์เครื่องมือโดย UNODC ปฏิบัติการนี้ได้ดำเนินการมาแล้วอย่างต่อเนื่อง 4 ครั้ง จนถึงปัจจุบัน โดยแต่ละครั้งมีระยะเวลาประมาณ 5-6 เดือน ดังนี้

ปฏิบัติการ Mekong Dragon I ดำเนินการช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2561 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

ปฏิบัติการ Mekong Dragon II ดำเนินการช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกันยายน 2563

ปฏิบัติการ Mekong Dragon III ดำเนินการช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2564

ปฏิบัติการ Mekong Dragon IV ดำเนินการช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2565

ปฏิบัติการ Mekong Dragon มีวัตถุประสงค์เพื่อปราบปรามการลักลอบ การขนส่งยาเสพติด สารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด รวมไปถึงวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ชนิดใหม่ ผ่านการขนส่งทุกรูปแบบทั้งทางอากาศ ทะเล พรมแดนทางบก และทางไปรษณีย์ โดยให้ ความสำคัญในการปราบปรามการลักลอบค้าเฮโรอีน โคคาอีน เมทแอมเฟตามีน และเคตามีน เป็น ลำดับต้น

เป้าหมายของปฏิบัติการ Mekong Dragon คือ การเสริมสร้างความร่วมมือ ระหว่างเจ้าหน้าที่ศุลกากรจากประเทศสมาชิก และพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและ ปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด สารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด รวมไปถึงวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาทชนิดใหม่ โดยผ่านความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะเข้าร่วมในปฏิบัติการครั้งนี้ ซึ่งจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการจับกุม และแนวโน้ม ของสถานการณ์การลักลอบค้ายาเสพติดของแต่ละ ประเทศ อีกทั้งยังส่งเสริม ให้แต่ละประเทศตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาเสพติด เพื่อนำไปกำหนด โพรไฟล์ความเสี่ยงและระบุเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้น

การดำเนินการ

ในระหว่างการเข้าร่วมปฏิบัติการประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมจะต้อง ดำเนินการ ดังนี้

- เข้าร่วมประชุม Pre-Operational ก่อนทำปฏิบัติการ เพื่อระบุเป้าหมาย ความเสี่ยงที่ควรเฝ้าระวังในระหว่างการทำปฏิบัติการ และทดสอบระบบที่ใช้ในการแบ่งปันข้อมูล
- บริหารจัดการความเสี่ยงของการลักลอบนำเข้าสู่ออกยาเสพติดและ สารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด
- เก็บข้อมูลที่ได้จากการเข้าร่วมปฏิบัติการฯ และนำมาประเมินแนวทาง รูปแบบของการลักลอบนำเข้าสู่ออกยาเสพติด
- เสริมสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานศุลกากร และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- พัฒนาความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการสกัดกั้น ยาเสพติดและสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด
- จัดทำกลไกที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารองทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ
- รวบรวม ประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้หากไม่ได้เข้าร่วม ปฏิบัติการ

- พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบค้ายาเสพติด

- พัฒนากลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและตรวจปล่อยสินค้าให้เป็นแบบเรียลไทม์

- ตรวจสอบ आयัต และยัตยาเสพติดและสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

- เข้าร่วมการประชุม Post-Operational เพื่อรวบรวมผลการจับกุม ติดตามการดำเนินการที่เกิดขึ้นหลังจากการปฏิบัติการฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการการสืบสวน สอบสวน และการดำเนินคดี รวมถึงประมวลและวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ในระหว่างการดำเนินปฏิบัติการฯ ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมจะใช้บริการสื่อสารผ่านทางระบบ CENcomm (Customs Enforcement Network (CEN)

บทบาทของกรมศุลกากรในการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon

กรมศุลกากรได้สั่งการให้หน่วยงานในสังกัดกรมศุลกากรที่เป็นจุดนำเข้า และส่งออกของสินค้าทุกช่องทางเข้าร่วมปฏิบัติการในครั้งนี้ โดยขอให้ทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือในการยกระดับการตรวจหาการลักลอบการนำเข้าส่งออกยาเสพติด สารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด รวมไปถึงวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยให้ความสำคัญในการปราบปรามการลักลอบค้าเฮโรอีน โคคาอีน เมทแอมเฟตามีน และเคตามีน เป็นลำดับต้น และให้รายงานผลหากมีการจับกุม

ในระหว่างการดำเนินการปฏิบัติการฯ ทั้ง 3 ครั้ง กรมศุลกากรได้จับกุม ยาเสพติด จำนวน 94 คดี (ยังไม่รวมปฏิบัติการ Mekong Dragon IV เนื่องจากปฏิบัติการฯ ยังไม่สิ้นสุด) โดยเป็นการลักลอบนำเข้าส่งออกทางอากาศยาน ด่านพรมแดนทางบก และทางไปรษณีย์ และได้รายงานผลการจับกุมในระบบ CENcomm เพื่อให้ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมปฏิบัติ นำข้อมูล ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

Folders	#	MSG	To	Subject	Date
Mailbox (2)			13 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 71	27/12/2018 12:30
mailbox (1)			13 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 68	26/12/2018 11:11
mailbox (115)			13 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 67	26/12/2018 11:09
warning (2)			13 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 66	26/12/2018 10:53
Waste bin (0)			13 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 65	26/12/2018 10:51
Outbox (0)			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 64	26/12/2018 10:48
mailbox (1)			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 28	22/11/2018 03:45
warning (24)			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 27	16/11/2018 10:14
warning (1)			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 26	16/11/2018 10:12
Waste bin (0)			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 25	16/11/2018 10:10
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 24	16/11/2018 10:08
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 23	16/11/2018 10:07
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 22	16/11/2018 10:05
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 21	16/11/2018 10:03
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 20	16/11/2018 10:02
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 19	16/11/2018 10:00
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 18	16/11/2018 09:54
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 15	29/10/2018 07:44
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 14	29/10/2018 07:29
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 13	26/10/2018 14:06
			11 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 12	26/10/2018 13:03
			9 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 11	26/10/2018 12:57
			9 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 6	15/10/2018 21:56
			9 Email recipients	(Mekong Dragon) Mekong Dragon SEIZURE MESSAGE 5	15/10/2018 12:35

ภาพที่ 8 แสดงการรายงานข้อมูลการจับกุมยาเสพติดระหว่างการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon

3) ปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific (Operation Mekong Dragon Asia-Pacific)

จากผลสำเร็จจากการดำเนินการตามปฏิบัติการ Mekong Dragon ข้างต้น ศุลกากรเกาหลี ร่วมกับ RILO AP ศุลกากรจีน ศุลกากรเวียดนาม และ UNODC จึงมีความคิดร่วมกันในการขยายปฏิบัติการดังกล่าวให้ครอบคลุมภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก จึงร่วมกันริเริ่มปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific ขึ้น โดยได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 6 พฤษภาคม ถึง วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2562 รวมระยะเวลา 6 สัปดาห์ มีประเทศสมาชิกเข้าร่วม 22 ประเทศ และมีผลการจับกุมตลอดการปฏิบัติการฯ 142 คดี

เป้าหมายของปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific จะคล้ายกันกับปฏิบัติการ Mekong Dragon ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ศุลกากรจากประเทศสมาชิก และพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่เพื่อการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (New Psychoactive Substances-NPS) และมุ่งเน้นไปที่ยาเสพติดที่ผลิตได้ในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ผ่านการขนส่งทุกรูปแบบ ปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific จะมุ่งเน้นไปที่การนำเทคนิคในการบริหารความเสี่ยงมาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อทำการควบคุม สกัดกั้นผู้โดยสารและสินค้าที่มีความเสี่ยงสูง และให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างประเทศที่เข้าร่วมปฏิบัติการฯ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล อันรวมไปถึงการร่วมกันเฝ้าสังเกตการณ์ผู้โดยสารและสินค้าที่มีความเสี่ยงร่วมกัน

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมปฏิบัติการฯ จะถูกกำชับให้ แลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลของผู้ถูกจับกุม ที่อยู่จัดส่ง ที่อยู่ผู้รับ เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นไปทำ การสืบสวนขยายผลโดยอาศัยช่องทางความร่วมมือในระดับพหุภาคีหรือทวิภาคต่อไปโดยไม่ขัดต่อ กฎหมายของประเทศที่ทำความร่วมมือ

บทบาทของกรมศุลกากรในการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific

กรมศุลกากรได้สั่งการให้หน่วยงานในสังกัดกรมศุลกากรที่เป็นจุดนำเข้า และส่งออกของสินค้าทุกช่องทาง รวมถึงหน่วยปราบปรามกลางของกรมศุลกากรเข้าร่วมปฏิบัติการใน ครั้งนี้

จากการเข้าร่วมปฏิบัติการกรมศุลกากรจับกุมการลักลอบนำเข้าและ ส่งออกยาเสพติด สารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด รวมไปถึงวัตถุดิบต่อจิตและประสาท ทั้งหมด 14 คดี โดยเป็นยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน 9 คดี เคตามีน 2 คดี ยาอี 2 คดี และ โคเคน 1 คดี

ผลงานการจับกุมที่น่าสนใจภายใต้ปฏิบัติการฯ นี้ ได้แก่ การจับกุม เมทแอมเฟ ตามีนร่วมกับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด จำนวน 987 กิโลกรัม ซุกซ่อนใน ถูซุซาและกล่องรองเท้า ที่ส่งออกจากท่าเรือแหลมฉบังปลายทางฟิลิปปินส์

ภาพที่ 9 ภาพสินค้าที่ตรวจพบการซุกซ่อนเมทแอมเฟตามีนที่เตรียมส่งออก²⁶

จากการจับกุมในครั้งนี้กรมศุลกากรได้ใช้ช่องทางความร่วมมือในระดับ ทวิภาคีกับประเทศฟิลิปปินส์ที่ได้จากการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific ส่งข้อมูล

²⁶ ภาพจาก Final Report Operational Mekong Dragon Asia-Pacific

รายละเอียดในการกระทำความผิดให้กับศุลกากรฟิลิปปินส์ เพื่อศุลกากรประเทศฟิลิปปินส์จะได้นำข้อมูลดังกล่าวไปดำเนินการขยายผลเพื่อปราบปรามการค้ายาเสพติดไปจนถึงต้นตอ

จากผลงานการจับกุมประกอบกับการใช้ช่องทางความร่วมมือในการแบ่งปันข้อมูลการข่าวทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดของกรมศุลกากร ทำให้ RILO AP มอบโล่รางวัลหน่วยงานที่มีผลการดำเนินการเป็นที่ประจักษ์ในปฏิบัติการครั้งนี้แก่กรมศุลกากรด้วย

ภาพที่ 10 โล่รางวัลที่กรมศุลกากรได้รับจากการเข้าร่วมปฏิบัติการ Mekong Dragon Asia-Pacific

จากความร่วมมือระหว่างประเทศมือในการดำเนินปฏิบัติการร่วมด้านยาเสพติดนั้น นอกจากการได้แลกเปลี่ยนข้อมูลในระหว่างการทำปฏิบัติการแล้ว การเข้ามาร่วมอยู่ในเครือข่ายเดียวกันยังเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศมีช่องทางในการสานต่อความสัมพันธ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในระดับทวิภาค และพหุภาคี เพื่อยังสามารถประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างต่อเนื่องแม้การดำเนินการปฏิบัติการจะสิ้นสุดลง

3.4 บทสัมภาษณ์จากผู้ปฏิบัติงานด้านกาปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ นายเดชา วิชัยดิษฐ์ ผู้อำนวยการส่วนสืบสวนปราบปราม 3 (ส่วนยาเสพติด) กองสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของกรมศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามและประสานงานเรื่องยาเสพติด

นายเดชาฯ กล่าวว่า แม้ว่ากรมศุลกากรจะมีความร่วมมือกับต่างประเทศในเวทีต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนางานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว แต่กรมฯ ได้มีการพัฒนา และได้เข้าร่วมในเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่พ.ศ. 2558 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานความร่วมมือกับ RILO Asia Pacific โดยในช่วงก่อนพ.ศ. 2558 การปราบปรามยาเสพติดนั้น จะเป็นในลักษณะของการเรียกคุ้มครองจากพฤติการณ์ที่ดูน่าสงสัยในขณะที่ผู้โดยสารหรือสินค้าเข้าสู่ประเทศเสียส่วนใหญ่ และโดยมากจะเป็นการจับกุมผู้โดยสารที่เดินทางมาท่าอากาศยานนานาชาติ อาทิ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต

หลังจากเริ่มมีการพัฒนาความร่วมมือและการประสานงานระหว่างประเทศให้มีความเข้มข้น และต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการประชุม การแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านทางช่องทางต่าง ๆ การทำปฏิบัติการร่วม ทำให้การปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยอาจกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิบัติงานในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการประสานความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ เป็นวิธีการที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวกรอง รวมถึงทำให้ได้รู้ถึงวิธีการของการกระทำความผิดที่หลายหลาย ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์รูปแบบ จะจัดทำเป็น Watch List จนทำให้สามารถวางแผนล่วงหน้าในการเฝ้าระวังและตรวจสอบผู้โดยสารหรือสินค้าที่เข้าข่ายในการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด และการจับกุมได้ขยายจากการจับกุมผู้โดยสารไปสู่การจับกุมยาเสพติดที่ลักลอบนำเข้าและส่งออกมากับสินค้าทางเรือได้มากขึ้น

นอกจากนี้ สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนภายหลังจากการมีการประสานความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างใกล้ชิด คือ ปริมาณการจับกุมยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด ณ ส่วนสืบสวนปราบปราม 3 มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นแม้ว่าจะมีจำนวนเจ้าหน้าที่น้อยลงกว่าแต่ก่อนเกือบเท่าตัว

โดยจากการปฏิบัติงาน ณ ส่วนยาเสพติด มาเป็นเวลาเกือบสิบปี ทำให้ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากกว่า เดิมก่อน พ.ศ. 2560 เจ้าหน้าที่ส่วนยาเสพติดมีมากกว่า 60 ราย ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ส่วนยาเสพติดมีอยู่ประมาณ 35 ราย แต่ปริมาณการจับกุมยาเสพติดเฉพาะในส่วนที่เป็นของส่วนสืบสวนปราบปราม 3 นั้น มีปริมาณที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจสามารถสรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรงบอกว่าปัจจัยสำคัญของการปราบปรามยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น มาจากการได้รับข้อมูลผ่านทางการทำงานปฏิบัติการร่วมต่าง ๆ และการแบ่งปันข้อมูลจากหน่วยงานภายใต้ RILO AP

สิ่งสำคัญอีกอย่างที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากการทำปฏิบัติการร่วม หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านทางระบบ CEN คือทำให้ได้มองเห็นภาพรวมของเครือข่ายค้ายาเสพติดทั่วโลก เพราะว่าการเข้าร่วมปฏิบัติการต่าง ๆ จะทำให้ได้เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกการจับกุม ข้อมูลการทำงานของหน่วยงานจับกุมยาเสพติดของประเทศอื่น ๆ ทำให้สามารถวิเคราะห์ให้ทราบถึงต้นทางของ

เครือข่ายค้ายาเสพติด เส้นทางการลำเลียง ความเชื่อมโยงของเครือข่าย และวิธีการซุกซ่อนแบบใหม่ ซึ่งมีหลายคดีที่เจ้าหน้าที่ได้ทราบถึงวิธีการซุกซ่อนใหม่ ๆ จากการรายงานในระบบ CEN หรือ CENcomm

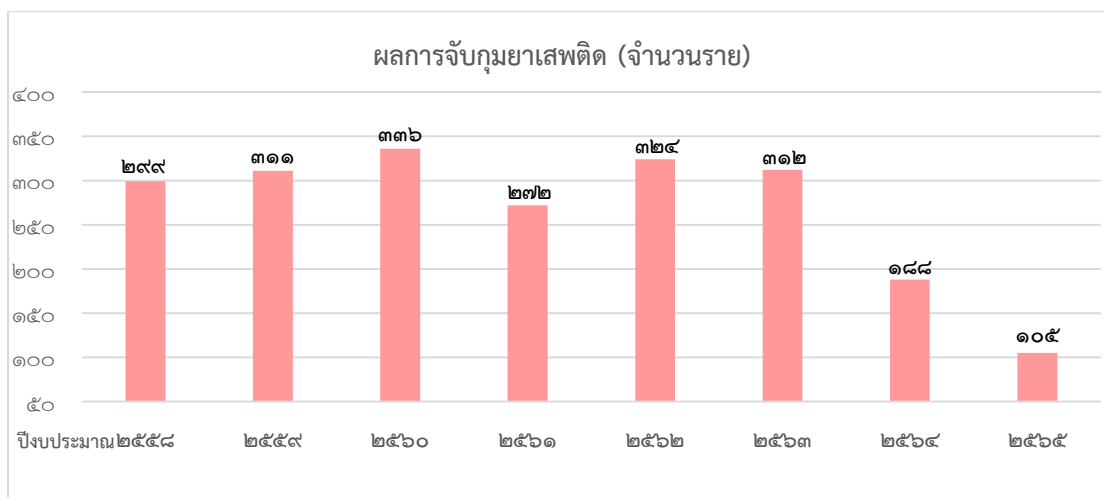
ในการทำปฏิบัติการร่วม จะนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งในระหว่างการทำปฏิบัติการ และในการประชุมสรุปหลังทำปฏิบัติการ ซึ่งข้อมูลบางอย่างเป็นข้อมูลที่เราอาจไม่สามารถเข้าถึงได้ หากเป็นช่วงปฏิบัติงานปกติเนื่องจากความแตกต่างระหว่างกฎหมายข้อมูลข่าวสารของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ ยังมี การแบ่งปันข้อมูลและเข้าถึงข้อมูลในระบบได้มากเท่าไร ก็จะทำให้ส่งผลดีกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการมีข้อมูลมาก ก็จะทำให้เราสามารถวิเคราะห์หารูปแบบของการกระทำความผิดได้แม่นยำมากขึ้น

การทำงานในการปราบปรามยาเสพติดนั้น เป็นงานที่ซับซ้อนและต้องใช้ทักษะในการทำงานเป็นอย่างมาก ปัจจัยในการที่นำไปสู่การสกัดกั้นและจับกุมยาเสพติดนั้น ก็มีหลายปัจจัยเช่นกัน การมีเครื่องมือตรวจวัดที่ทันสมัยก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่การมีข้อมูลข่าวกรองที่ครอบคลุมและถูกต้องนั้น จะยิ่งทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่คล่องตัวขึ้น ทั้งในแง่ของการปราบปรามและการอำนวยความสะดวก เพราะจะสามารถนำมาคัดกรองและตรวจตราเฉพาะผู้โดยสารหรือสินค้าที่ต้องสงสัย ไม่จำเป็นต้องทำการตรวจค้นในปริมาณมาก

แม้ว่าการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศจนได้มาซึ่งข้อมูลข่าวกรองสามารถนำไปสู่การจับกุมยาเสพติด แต่ผลสำเร็จของความร่วมมือ คือ การได้มีช่องทางในการได้มาซึ่งข้อมูลทั้งในปัจจุบันและอาจผลักดันไปถึงอนาคตได้ นอกจากนี้ผลสำเร็จอีกอย่างที่ได้มาก็คือการได้รู้เท่าทัน และทราบถึงความเคลื่อนไหวของเครือข่ายยาเสพติดทั่วโลก

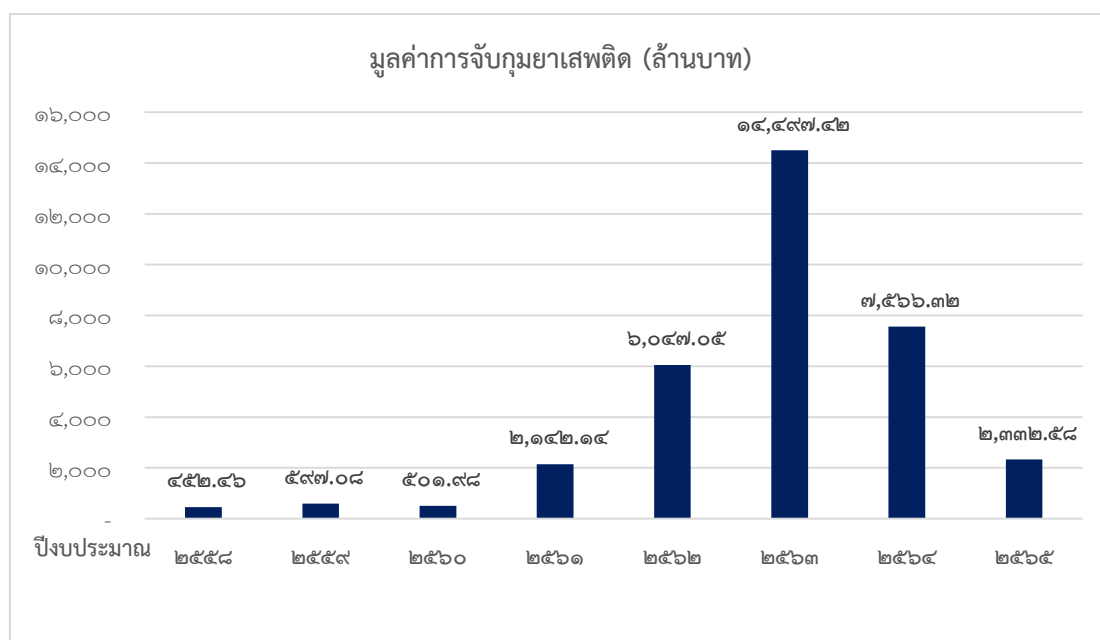
3.5 ผลงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร

ปัจจัยช่วยส่งเสริมในการดำเนินงานด้านการปราบปรามยาเสพติดนั้น มีหลายปัจจัย โดยหนึ่งในนั้นปัจจัยหลักก็คือการนำกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเสาะหาข้อมูลข่าวกรอง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสริมสร้างความรู้ด้านยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน การนำความร่วมมือระหว่างประเทศมาใช้ประกอบกรปฏิบัติงานด้านยาเสพติดได้มีส่วนส่งเสริมให้กรมศุลกากรมีผลงานการจับกุมยาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2565 กรมศุลกากรมีสถิติการจับกุมยาเสพติด ดังนี้

ภาพที่ 11 แสดงสถิติผลการจับกุม (จำนวนราย)

ข้อมูล ณ วันที่ 10 กันยายน 2565

ภาพที่ 12 แสดงสถิติผลการจับกุม (มูลค่า)

ข้อมูล ณ วันที่ 10 กันยายน 2565

จากสถิติการจับกุมข้างต้นจะเห็นได้ว่ากรมศุลกากรสามารถจับกุมยาเสพติดได้จำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในเชิงจำนวนคดีและมูลค่าของยาเสพติด โดยในช่วง พ.ศ. 2558-พ.ศ. 2560 เป็นช่วงที่กรมศุลกากรยังไม่ได้เข้าร่วมการทำปฏิบัติการร่วมอย่างต่อเนื่องและเป็นช่วงที่เพิ่งเริ่มต้นในการนำการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศเข้ามาส่งเสริมการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง

จนปี พ.ศ. 2561 ที่เริ่มมีการเข้าร่วมปฏิบัติการและการนำข้อมูลในระบบมาวิเคราะห์อย่างจริงจัง ทำให้ผลการจับกุมสูงขึ้นจนถึงปี พ.ศ. 2563

แม้ว่าจำนวนคดีจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากและลดลงในปี พ.ศ. 2561 แต่หากวิเคราะห์ในเชิงมูลค่าการจับกุม จะเห็นว่ามูลค่าของยาเสพติดที่จับกุมได้นั้นสูงขึ้นต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัด แต่ลดลงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-พ.ศ. 2565 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้โดยสารและสินค้าบางส่วนหยุดชะงัก ส่งผลให้ปริมาณการจับกุมในภาพรวมมีจำนวนลดลงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถึง พ.ศ. 2565 แสดงให้เห็นว่ากรมศุลกากรสามารถจับกุมยาเสพติดที่ส่งมาทีละปริมาณมากได้มากขึ้น ซึ่งโดยมากจะเป็นการซุกซ่อนมากับตู้คอนเทนเนอร์สินค้าที่ขนส่งทางเรือทั้งการนำเข้าและส่งออกซึ่งต่างจากเดิมในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-พ.ศ. 2560 ที่การจับกุมส่วนใหญ่จะเป็นการจับกุม ยาเสพติดที่ซุกซ่อนมากับผู้โดยสารที่เดินทางระหว่างประเทศ หรือในพัสดุไปรษณีย์ ซึ่งสามารถขนส่งมาได้ในปริมาณเล็กน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะขบวนการค้ายาเสพติดเลือกใช้ช่องทางใหม่ ๆ ในการลำเลียงยาเสพติดข้ามแดน แต่การที่ผู้ปฏิบัติงานจะทราบถึงวิธีการใหม่เช่นนี้ได้ นั้น ก็จะต้องอาศัยข้อมูลและการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ซึ่งได้มาจากการประสานความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ

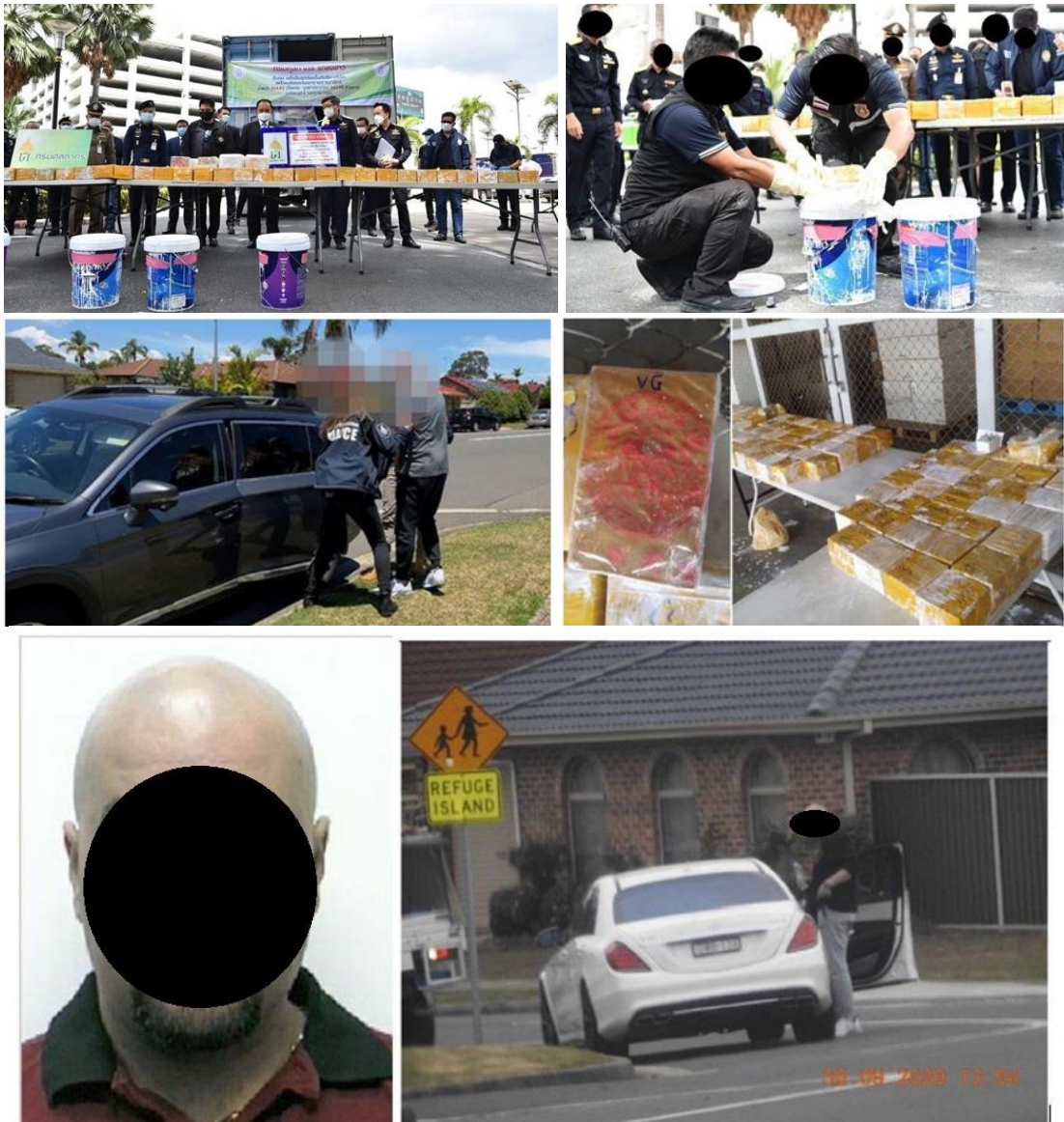
แม้ว่ากรมศุลกากรจะได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลการข่าวจากความร่วมมือระหว่างประเทศจนนำไปสู่การจับกุมได้หลายราย แต่ข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่ยังมีอยู่ก็คือ การขาดเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชนเนื่องจากข้อบังคับในการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานนั้น ๆ

3.6 ตัวอย่างการจับกุมยาเสพติดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมศุลกากร

3.6.1 การตรวจยึดเฮโรอีน ที่ท่าเรือแหลมฉบัง

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 (ภายใต้ปฏิบัติการ Mekong Dragon III) กรมศุลกากรจับกุมยาเสพติดประเภทเฮโรอีน น้ำหนัก 314 กิโลกรัม ซุกซ่อนในถังสี่อะคริลิกเตรียมส่งออกไปยังออสเตรเลีย ผ่านทางท่าเรือแหลมฉบัง

หลังจากทำการจับกุมแล้ว กรมศุลกากรได้ประสานข้อมูลรายละเอียดของการส่งสินค้านี้ให้กับศุลกากรออสเตรเลียซึ่งเป็นประเทศสมาชิก RILO AP เพื่อดำเนินการเฝ้าระวังและสืบสวนขยายผลต่อไป จนนำไปสู่การจับกุม Mr .EXXX ISXXX ชาวออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2564 ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็น 1 ใน 14 เครือข่ายขบวนการยาเสพติดสำคัญของประเทศออสเตรเลีย

ภาพที่ 13 การจับกุมเฮโรอีนของกรมศุลกากรและนำไปสู่การจับกุมผู้ค้าโดย ศุลกากรออสเตรเลีย

3.6.2 การจับกุมโคเคนซุกซ่อนอยู่ในกล่อง

เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 (ภายใต้ปฏิบัติการ Mekong Dragon III) กรมศุลกากรได้ตรวจยึดพัสดุเร่งด่วนระหว่างประเทศต้นทางกีนี ปลายทางไทย โดยส่งผ่านจีน

คดีนี้กรมศุลกากรได้รับการประสานแจ้งจากศุลกากรจีนว่าจะมีพัสดุต้องสงสัยที่ส่งผ่านจีนปลายทางประเทศไทยและขอให้ทำการตรวจสอบ จากการเปิดตรวจ พบสินค้าเป็นกล่องพื้นเมือง และพบว่า บริเวณขอบกล่องมียาเสพติดประเภทโคเคนซุกซ่อนอยู่ น้ำหนักรวมสิ่งห่อหุ้ม 434 กรัม และได้ทำการขยายผลจับกุมไปถึงผู้รับสินค้าด้วย

ภาพที่ 14 การจับกุมการซุกซ่อนโคเคนและขยายผลจับกุมผู้ค้า

3.6.3 การจับกุมชายชาวเกาหลีใต้

เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2565 กรมศุลกากรได้จับกุมชาย ชาวเกาหลีใต้ ซึ่งเตรียมนำ เมทแอมเฟตามีน จำนวน 1,325 กรัม ส่งออกไปยังเกาหลีใต้ โดยมีมูลค่าปลายทางประมาณ 4 ล้านบาท

การจับกุมครั้งนี้เกิดขึ้นจากการประสานข้อมูลทางการข่าวกับศุลกากรเกาหลีใต้ อันสืบเนื่องมาจากการที่กรมศุลกากรได้มีการจับกุมชาวไนจีเรีย เมื่อ พ.ศ. 2654 และเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากรได้เฝ้าติดตามเครือข่ายของบุคคลที่น่าสงสัยจากการจับกุมชาวไนจีเรีย และประสานข้อมูลกับศุลกากรเกาหลีใต้จนทราบว่าชายชาวเกาหลีใต้ที่มีความเชื่อมโยงกับการจับกุมชาวไนจีเรียจะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจึงทำการตรวจค้นแต่ไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย จึงเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวและพบว่าชายชาวเกาหลีใต้จะเดินทางออกนอกประเทศไทย จึงได้วางแผนตรวจสอบ

จากการตรวจสอบ พบว่า ผู้โดยสารคนดังกล่าวได้เตรียมสัมภาระเพื่อบรรจุใต้ท้องเครื่องบินโดยสาร เจ้าหน้าที่จึงได้ตรวจสอบกระเป๋าสัมภาระ พบเป็นเมทแอมเฟตามีน จำนวน 1,325 กรัม

ซุกซ่อนอยู่ในกระเป๋า จึงได้ประสานกับศุลกากรเกาหลีใต้เพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อทำการขยายผลต่อไป

ภาพที่ 15 การจับกุมยาเสพติดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมศุลกากร

3.7 การนำ SWOT Analysis มาวิเคราะห์การปฏิบัติงานด้านยาเสพติดของกรมศุลกากร

หากวิเคราะห์จากภูมิหลัง สถานการณ์ยาเสพติด และการดำเนินการต่าง ๆ ข้างต้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการใช้เทคนิคการทำ SWOT Analysis ในการวิเคราะห์เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน ความท้าทาย และโอกาสในการที่จะพัฒนาประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากรไทย ดังนี้

จุดแข็ง

- 1) รัฐบาลและผู้บริหารของกรมศุลกากรให้ความสำคัญในการปกป้องสังคม โดยปัจจุบันบทบาทของกรมศุลกากรจากเดิมที่เน้นไปที่การจัดเก็บรายได้ ได้เปลี่ยนมาเป็นบทบาทในการปกป้องสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสินค้าที่เป็นภัยสังคมอย่างยาเสพติด
- 2) กรมศุลกากร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านยาเสพติดที่ชัดเจน ทำให้มีศูนย์กลางในการประสานงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 3) ปัญหายาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ และเป็นภัยร้ายแรงที่ทุกประเทศให้ความสำคัญและพยายามที่จะขจัดปัญหาให้หมดไป

จุดอ่อน

1) ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในรูปแบบเครือข่าย ไม่สามารถแก้ไขได้แต่ในประเทศตนเองเท่านั้น สถานการณ์การขยายตัวของยาเสพติดของประเทศเพื่อนบ้าน ก็ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยใกล้เคียงได้

2) การที่ประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งมีระบบคมนาคมที่ครอบคลุม และเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงการเดินทางทางอากาศของภูมิภาคฯ ทำให้กลายเป็นศูนย์กลางในการกระจายยาเสพติดที่มีการผลิตในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ และทางผ่านในการส่งยาออกไปประเทศอื่นนอกภูมิภาค

3) ความแตกต่างด้านการบังคับใช้กฎหมาย งบประมาณ บุคลากรด้านยาเสพติดของของแต่ละประเทศ อาจส่งผลต่อการประสานความร่วมมือ

4) กรมศุลกากรมีการแต่งตั้ง โยกย้าย เจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลา ทำให้บางครั้งเจ้าหน้าที่ที่ย้ายมาใหม่ยังขาดความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านยาเสพติด

5) การจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปฏิบัติงานมีขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างทางราชการที่ซับซ้อน มีหลายขั้นตอน และใช้ระยะเวลานานกว่าจะได้รับการอนุมัติให้จัดซื้อได้

โอกาส

1) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้มีเครื่องมือและช่องทางในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล แจ้งเตือน เพื่อส่งเสริมการปราบปรามยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพได้มากขึ้น

2) กรมศุลกากรเป็นสมาชิกองค์การศุลกากรโลก ซึ่งเป็นเวทีที่ให้สมาชิกได้มีโอกาสในการแบ่งปันทักษะ ประสบการณ์ ทหารีอุปสรรคในการทำงาน กำหนดมาตรการร่วมกันในการพัฒนางานศุลกากร และเป็นเวทีในการสร้างเครือข่ายศุลกากรทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค

3) กรมศุลกากรเป็นสมาชิก RILO AP ซึ่งเป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวดรอง ประสบการณ์ และเทคโนโลยี เพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงาน อีกทั้งผู้บริหารกรมศุลกากรให้ความสำคัญในการเข้าร่วมปฏิบัติการต่าง ๆ เกือบจะทุกครั้ง ทำให้กรมศุลกากรมีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกและนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อราชการ

ภัยคุกคาม

1) การลักลอบค้าและการเคลื่อนย้ายยาเสพติดมีการพัฒนาวิธีการและรูปแบบในการลำเลียง ซุกซ่อนอยู่ตลอดเวลา ทำให้เป็นการยากต่อเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดในการที่จะรู้เท่าทัน

2) ปัญหาทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกับไทยโดยเฉพาะเมียนมา ส่งผลให้มีการผลิตและค้าขายยาเสพติดมากขึ้น ทำให้ปริมาณยาเสพติดที่ลักลอบนำเข้าทั้งเพื่อนำมาขายในไทยและเพื่อเป็นประเทศทางผ่านส่งต่อไปประเทศอื่นมีปริมาณมากขึ้นส่งผลเสียต่อทั้งภาพลักษณ์และความปลอดภัยของคนในประเทศ

เมื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม จะเห็นได้ว่าในการที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้น การแก้ไขปัญหาปัญหาเสพติดในประเทศอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุม การได้รับความร่วมมือในการสกัดกั้นยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศภายในภูมิภาคจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายยาเสพติดเข้าสู่ประเทศทั้งในการนำเข้าหรือการใช้เป็นทางผ่านไม่เพียงแต่ทำลายประชาชนในประเทศเท่านั้นแต่ยังส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ในการเป็นประเทศที่ส่งออกยาเสพติดอีกด้วย

การได้มาของข้อมูลผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ และการรู้เท่าทันต่อสถานการณ์และวิธีการของผู้ค้ายาเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะทั้งในมุมของการปราบปรามที่จะช่วยคัดกรองคนหรือสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเข้าออกประเทศไทยปริมาณมากจากการที่ไทยเป็นศูนย์กลางทั้งในแง่ของท่าเรือและการคมนาคม หรือการพัฒนางานองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ การรวมตัวหรือการประสานความร่วมมือของหน่วยงานศุลกากรในภูมิภาคก่อให้เกิดการแบ่งปันเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคมีศักยภาพในการสกัดกั้นยาเสพติดที่ใกล้เคียงกัน อันจะช่วยให้สถานการณ์การลำเลียงยาเสพติดในภูมิภาคเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำยังคงเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ ได้แก่ เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า ไอซ์) และเคตามีน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนอกภูมิภาค

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ส่งผลให้สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดรุนแรงต่อเนื่อง เป็นต้นมาทั้งในด้านความถี่และปริมาณที่ลักลอบนำเข้าต่อครั้งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ เครือข่ายการค้ายาเสพติดข้ามชาติพยายามขยายตลาดยาเสพติดไปนอกภูมิภาคมากขึ้น ส่งผลให้มีการลักลอบยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยและมีการลำเลียงผ่านประเทศไทยเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สามเพิ่มมากขึ้น

ภาคเหนือเป็นพื้นที่หลักในการลักลอบนำเข้ายาบ้า ไอซ์ เคตามีน และเฮโรอีน รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็น เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบ คือ มีเกาะดอนตามลำน้ำโขงในการพักคอยยาเสพติด มีจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดจุดเรือ สำหรับภาคตะวันตกมีการลักลอบนำเข้ายาบ้าอย่างต่อเนื่องและมีการนำเข้าไอซ์ในปริมาณเพิ่มสูงขึ้น

พื้นที่ภาคกลาง ปริมณฑล และกรุงเทพมหานคร เป็นทั้งพื้นที่ลำเลียงผ่าน พื้นที่รับส่งของแหล่งเก็บพักยาเสพติด นอกจากนี้ ยังมีการลักลอบนำเข้าโคเคนและไอซ์ของกลุ่มเครือข่ายแอฟริกันตะวันตกผ่านทางท่าอากาศยานนานาชาติในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านก่อนลักลอบนำเข้าไทยตามแนวพรมแดนทางบก

นอกจากนี้ เครือข่ายการค้ายาเสพติดข้ามชาติพยายามขยายตลาดยาเสพติดไปนอกภูมิภาคมากขึ้น โดยใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางลำเลียงผ่านยาเสพติดจากพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำโดยเฉพาะ ไอซ์ เคตามีน เฮโรอีน และกัญชา ผ่านเส้นทางการขนส่งทางบกและทางอากาศจากประเทศไทยเพื่อส่งต่อไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรป

กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานของรัฐในสังกัดกระทรวงการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออก และการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

ทางศุลกากร โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติดผ่านทางพรมแดนนั้น กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย โดยมีกองสืบสวนและปราบปราม สำนักงานศุลกากรภูมิภาค 1-4 และด่านศุลกากรซึ่งตั้งอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 48 ด่าน ทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าที่นำเข้าและส่งออกสินค้า ณ ท่าที่ หรือสนามบินศุลกากร

จากการประมวลผลการปฏิบัติงานในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากรใน 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2561-2565) พบว่า มีการจับกุมการลักลอบการนำเข้าและส่งออกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในแง่ของจำนวนรายการจับกุมและมูลค่าของยาเสพติดที่จับกุม แม้ว่าจำนวนคดีจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก แต่มูลค่าและปริมาณของยาเสพติดที่จับกุมได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นชัดเจน เนื่องจากสามารถสกัดกั้นการลำเลียงขนส่งยาเสพติดที่มีปริมาณมากของขบวนการขนาดใหญ่ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากความต้องการยาเสพติดมีมากขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายข้ามแดนจากแหล่งผลิตมากขึ้น เกิดการลักลอบมากขึ้น ส่งผลให้โอกาสในการตรวจพบของเจ้าหน้าที่มีมากขึ้น แต่ทั้งนี้ การจับกุมก็จะไม่มารถกเกิดขึ้นได้หากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้และข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผู้โดยสารหรือสินค้า

เมื่อพิจารณาจากสถิติการจับกุมการลักลอบนำเข้ายาเสพติด อาจจะสรุปได้ว่า กรมศุลกากรมีศักยภาพในการตรวจสอบ สืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างสม่ำเสมอ โดยการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการนำหลักการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) การจัดทำข้อมูลด้านการข่าว (Intelligence) การนำเทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์มาใช้สนับสนุนการดำเนินงานเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการป้องกันปราบปรามการลักลอบลักลอบหลีกเลี่ยงข้อห้าม ข้อจำกัด รวมถึงยาเสพติดและสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติด

กรมศุลกากรพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบยาเสพติด โดยการบูรณาการข้อมูลและทำงานประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ อาทิ RILO AP ที่มีการบูรณาการความร่วมมือที่เห็นได้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมและมีการประสานความร่วมมือกันมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านการปฏิบัติการร่วม การรายงานข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายการปราบปรามทางศุลกากร หรือการประชุมประจำปี

แม้ว่าผลสำเร็จของความร่วมมือกับประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ผ่านทาง RILO AP นั้น นอกจากเป็นปริมาณการจับกุมที่เพิ่มมากขึ้นทั้งจำนวนรายและมูลค่าหลังจากได้มีความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว แต่การมีการยึดหรือจับกุมได้จำนวนมาก ๆ เพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่สามารถสะท้อนการแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างเต็มรูปแบบ สิ่งที่ต้องเป็นผลสำเร็จที่ได้มาและยั่งยืนกว่าปริมาณการจับกุมก็คือ การได้มาซึ่ง

ข้อมูลการข่าวที่จะทำให้ได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวเครือข่าย ความเชื่อมโยงของขบวนการค้ายาเสพติด ในวงกว้าง จนสามารถนำไปสู่การทราบถึงต้นตอและบูรณาการกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในและนอกประเทศในการสืบสวนขยายผลและนำไปสู่การทำลายขบวนการยาเสพติด ตั้งแต่ต้นทาง การรู้จักขบวนการค้ายาเสพติดและสกัดกั้นที่แท้จริงจะเป็นการแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันกรมศุลกากรได้ยึดหลักการนี้ในการดำเนินงานด้านยาเสพติดเสมอมาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

นอกเหนือจากการสกัดกั้นมิให้ยาเสพติดเข้าแพร่กระจายในประเทศหรือเข้ามาในประเทศ เพื่อใช้เป็นทางผ่านแล้ว ความร่วมมือกันของประเทศสมาชิก RILO AP ยังทำให้เกิดการส่งผ่านถ่ายทอดความรู้ ทักษะ หรือเทคโนโลยีระหว่างสมาชิกจากประเทศที่มีศักยภาพในการปราบปรามยาเสพติดให้แก่ประเทศที่มีศักยภาพน้อยกว่า ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการปราบปรามยาเสพติดของประเทศในภูมิภาคมีระดับที่ใกล้เคียงกับ อันจะสร้างความเข้มแข็งในการปราบปรามยาเสพติดในระดับภูมิภาค

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ปัจจุบันรัฐบาลได้ยกประเด็นปัญหาเสพติดให้เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องให้ความสำคัญอยู่แล้ว ดังนั้นเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนรัฐบาลจึงควรคงไว้ซึ่งการให้ความสำคัญกับปัญหานี้ อีกทั้งควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสกัดกั้นยาเสพติด

2) รัฐบาลควรมีนโยบายผลักดันให้มีช่องทางความร่วมมือของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายปราบปรามยาเสพติดเพื่อแลกเปลี่ยนการข่าวและประสานงานการปราบปรามยาเสพติดร่วมกันที่ชัดเจนและเป็นระบบ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1) รัฐบาลควรผลักดันให้หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องการเคลื่อนย้ายของผู้โดยสาร หรือสินค้า เช่น สายการบินต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดในการให้ข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการสกัดกั้นและขยายผลการปราบปรามยาเสพติดไปถึงต้นตออย่างเป็นระบบ

2) เนื่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลการข่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การจับกุม กรมศุลกากรได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานศุลกากรต่างประเทศอยู่แล้ว แต่การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดของต่างประเทศ อาทิ หน่วยงาน Coast Guard ของประเทศอื่น ๆ แม้ว่าจะมีการประสานงานแต่ยังไม่

เป็นรูปธรรมมากนัก จึงควรมีการพัฒนาความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือจัดทำ
ปฏิบัติการร่วมด้วยกัน

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงกำหนดด้านศุลกากรและด้านพรมแดน พ.ศ. 2560. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 118 ก (13 พฤศจิกายน 2560).
- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก (1 พฤษภาคม 2562).
- กรมศุลกากร. ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสัญญาเกี่ยวกับ (ฉบับแก้ไข) อันดับที่ 100 อย่างเป็นทางการ. ข่าวกรมศุลกากร, ฉบับที่ 48/2558 ลงวันที่ 13 มิถุนายน 2558
- กรมศุลกากร. แผนที่ตั้งสำนักงาน/ด้านศุลกากร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.customs.go.th/wps/wcm/connect/Library+cus501th/InternetTH/About+Us/customs_area/2B75CC5BC8A4956AC217A77595536FB9, [8 ตุลาคม 2559].
- กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. ข้อมูลเขตแดน. [ออนไลน์]. 2564. แหล่งที่มา: <https://treaties.mfa.go.th/ข้อมูลเขตแดน>, [15 สิงหาคม 2565].
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก 13 ตุลาคม 2561.
- ส่วนสืบสวนปราบปราม 3 กองสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร. แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ รายงานประจำปี 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565.
- Reuters. Drug trafficking surging in year since Myanmar coup. [Online]. 2022. Available from: <http://www.reuters.com/world/asia-pacific/drug-trafficking-surg-ing-year-since-myanmar-coup-2022-02-01>, [2 September 2022].
- RILO AP. 2020 RILO AP Operation ICE BREAK, 2020.
- World Customs Organization (WCO). Definitions of Customs Control, Chapter 2 of the General Annex of the revised International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (revised Kyoto Convention). [CD-Rom]. Brussels: World Customs Organization, 1999.
- World Customs Organization (WCO). Principle of customs control, Guideline of Chapter 6: Customs Control of the General Annex of the revised

International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (revised Kyoto Convention). [CD-Rom]. Brussels: World Customs Organization, 1999.

World Customs Organization (WCO). Customs in the 21st Century: Enhancing Growth and Development through Trade Facilitation and Border Security. [Online]. 2008. Available from: <http://www.wcoomd.org/en/topics/key-issues/~media/3EE76BC165B9409CBE6E31F9923CABB8.ashx>, [8 April 2021].

World Customs Organization (WCO). List of the Contracting Parties to the Revised Kyoto Convention. [Online]. 2021. Available from: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/conventions/pf_revised_kyoto_conv/instruments.aspx, [8 April 2021].

World Customs Organization (WCO). Position as Regards Ratifications and Accessions Convention establishing a Customs Co-operation Council Entered into force: 4 November 1952. [Online]. 2021. Available from: <http://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-members/membership.aspx>, [8 April 2021].

World Customs Organization (WCO). Regional Intelligence Liaison Offices (RILO). [Online]. 2021. Available from: <http://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-compliance/activities-and-programmes/intelligence-and-risk-management-programme/rilo.aspx>, [20 August 2022].

World Customs Organization (WCO). WCO in Brief. [Online]. 2021. Available from: <http://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco.aspx>, 8 April 2021.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำความร่วมมือในกรอบ RILO AP มาใช้ประกอบการปฏิบัติงาน ด้านการปราบปรามยาเสพติด

1. กรมศุลกากรได้เริ่มมีการนำความร่วมมือมาใช้ประกอบการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดอย่างจริงจังเมื่อใด
2. เหตุใดท่านจึงคิดว่าควรมีการนำความร่วมมือระหว่างประเทศมาใช้ประกอบการปฏิบัติงานด้านยาเสพติด และความร่วมมือดังกล่าวกระทำในรูปแบบใดบ้าง
3. ความร่วมมือในกรอบ RILO AP ได้มีการประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องหรือไม่ และได้ให้ความร่วมมือในด้านใดบ้าง
4. ความร่วมมือในกรอบ RILO AP ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านยาเสพติดของกรมศุลกากรมากน้อยเพียงใด
5. ข้อเปรียบเทียบก่อนที่จะมีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสมาชิก RILO AP มีอะไรบ้าง ก่อนและหลังเข้าร่วมแตกต่างกันอย่างไร
6. ท่านคิดว่าเครื่องมือสำคัญที่จะส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบันคืออะไร
7. ข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานยาเสพติดมีอะไรบ้าง ท่านคิดว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิก RILO AP ช่วยผ่อนคลายอุปสรรคนั้นได้หรือไม่
8. การเข้าร่วมปฏิบัติการร่วมต่าง ๆ ส่งผลให้กรมศุลกากรมีการจับกุมผู้กระทำความผิดได้มากขึ้นหรือไม่
9. ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ท่านคิดว่า ผลสำเร็จจากความร่วมมือในกรอบ RILO AP คืออะไร

ภาคผนวก ข
 ชนิดของยาเสพติดตามโดย UNODC
 ที่มา www.unodc.org

ยาเสพติดที่อยู่ภายใต้การควบคุมของนานาชาติประเทศประกอบด้วย สารกระตุ้นประสาท (amphetamine-type stimulants) โคเคน (coca/cocaine) กัญชา(cannabis) สารหลอนประสาท (hallucinogens) และยากล่อมประสาท (opiates and sedative hypnotics) ซึ่งนานาชาติให้ความสำคัญกับการควบคุมสิ่งเสพติดเหล่านี้เนื่องจากมีผลเสียร้ายแรงต่อสุขภาพของคนในประเทศ

แม้ว่าอาการจากการเสพยาเสพติดบางประเภทจะฟังดูแล้วเหมือนว่าจะให้ความรู้สึกที่ดี แต่ความรู้สึกเหล่านั้นไม่ได้คงอยู่อย่างถาวร ในหลายกรณี ผู้เสพยาจะต้องเผชิญกับภาวะซึมเศร้าและเสียชีวิตจากผลระยะยาวของการเสพยาเสพติด และนำไปสู่ปัญหาสุขภาพมากมาย

เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและผลกระทบทางสุขภาพของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ต่อไปนี้คือประเภทของยาเสพติดที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน

โคเคน (COCAINE)

Crack/Bazooka/Blanche/Cake/Coke/Lady/Star dust

โคเคนมีลักษณะเป็นผงสีขาวที่มีฤทธิ์ในการกระตุ้นรุนแรง โคเคนเป็นยาเสพติดที่ทำจากใบของต้นโคลาซึ่งสามารถทำให้เจือจางหรือไปผสมกับสารอื่น ๆ เพื่อเพิ่มปริมาณได้ ส่วน Crack ก็คือโคเคนที่ถูกนำไปสังเคราะห์เพิ่มเติมกับแอมโมเนียหรือโซเดียมไบคาร์บอเนต ซึ่งจะมีรูปร่างเป็นเกล็ดหรือก้อนเล็ก ๆ .

วิธีการเสพ

วิธีการเสพ ปกติโคเคนจะใช้โดยการสูดหรือฉีด ส่วน Crack จะเสพโดยการสูบ

ผลจากการเสพ

ทำให้เกิดภาวะตื่นตัวและมีพลังกำลัง ยังมีผลในการยับยั้งอาการหิวหรือเหนื่อยล้าอาการที่สังเกตเห็นได้ชัดที่สุดคือ มือจะสั่น อัตราการเต้นหัวใจเร็วขึ้น ความดันเลือดสูง อุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้นจนถึง 45.5 c อาจเกิดอาการชัก หมดสติ ระบบการหายใจล้มเหลว และเสียชีวิตได้

ผลกระทบจากการเสพ

ผลระยะสั้น สังเกตเห็นได้ชัดที่สุดคือ มือจะสั่น อัตราการเต้นหัวใจเร็วขึ้น ความดันเลือดสูง อุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้นจนถึง 45.5 c อาจเกิดอาการชัก หมดสติ ระบบการหายใจล้มเหลว และเสียชีวิตได้ ผู้เสพจะมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ คุ่มดีคุ่มร้าย และมีพฤติกรรมรุนแรง การเสพในปริมาณที่มากเกินไปอาจนำไปสู่การชัก เลือดออกในสมอง หรือหัวใจล้มเหลว

ผลระยะยาว สำหรับคนที่เสพโดยการสูดอาจประสบปัญหาเรื่องเนื้อเยื่อในโพรงจมูกพังมีปัญหาด้านระบบหายใจสำหรับคนที่เสพด้วยการสูบ และผู้ที่เสพด้วยการฉีดอาจต้องเผชิญกับการ ติดเชื้อหรือเป็นฝี

นอกจากนี้ยังมีผลกระทบอื่น ๆ เช่น ภาวะทุพโภชนาการ ภาวะการรับรู้สภาพแวดล้อม ผิดปกติ ภาวะเฉื่อยชา ไปจนถึงการมีพฤติกรรมคล้ายผู้ป่วยจิตเวชชนิดหวาดระแวง

การเสพโคเคนไปพร้อม ๆ กับการดื่มแอลกอฮอล์ อาจเพิ่มโอกาสในการเสียชีวิตฉับพลันได้ นอกจากนี้การเสพโคเคนทำให้ความสามารถในการตัดสินใจหรือยับยั้งชั่งใจลดลง จนอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น การติดเชื้อ HIV จากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน หรือการฉีดเข็มฉีดยาร่วมกัน

เอ็กซ์ตาซี (ECSTASY)

E/Snackies/New Yorkers/Disco biscuits

เอ็กซ์ตาซี (ecstasy) เป็นยาเสพติดซึ่งถูกสังเคราะห์ทางเคมีในห้องปฏิบัติการเฉพาะด้าน มีชื่อทางเคมีว่า MDMA : เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน (3,4-Methylenedioxy Methamphetamine) MDA : เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน (3,4-Methylenedioxy amphetamine) MDE : เมทิลลีนไดออกซีเอเฟดรีน (Methylene-dioxyephedrine) มีทั้งที่เป็นเม็ด หรือแคปซูล หรือเป็นผง แต่ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบน หนา 0.3-0.4 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.8-1.2 ซม. ผิวเรียบด้านหนึ่ง หรืออาจจะมีขีดตรงกลาง และอีกด้านหนึ่งจะพิมพ์เป็นรูปภาพต่าง ๆ เช่น ฝี่เสื้อ กระต่าย(play boy) รูปที่เป็นโลโก้ของยี่ห้อสินค้าต่าง ๆ หรือพิมพ์เป็นอักษร เช่น CU,OK

ในทศวรรษที่ผ่านมา การใช้เอ็กซ์ตาซีกลายเป็นที่นิยมมากในบางประเทศ และผู้เสพที่อายุน้อยก็มักจะมีสมาธิจดจ่อ ๆ ว่า เอ็กซ์ตาซีไม่มีผลกระทบต่ออันตราย

วิธีการเสพ

โดยมากจะกิน ยาอีที่มีลักษณะเป็นผงนิยมสูดเข้าทางจมูก และมีจำนวนน้อยมากที่ใช้วิธีการฉีด

ผลจากการเสพ

เอ็กซ์ตาซีจะมีฤทธิ์ทำให้ผู้เสพมีความรู้สึกอยากสังสรรค์ อยากใกล้ชิดผู้คน จึงมักจะถูกนำมาใช้ในงานเลี้ยงสังสรรค์เพื่อเพิ่มความรู้สึกกระชุ่มกระชวยและความรู้สึกในการอยากเข้าสังคม

ผลกระทบของการเสพ

ผลกระทบในระยะสั้น เอ็กซ์ตาซีจะออกฤทธิ์ทำให้ร่างกายขาดการรับรู้ถึงการกระหายน้ำ การเวียนศีรษะและความเหนื่อยล้า และยังไปรบกวนความสามารถในการในความมารณในการควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย นอกจากนี้ยังไปทำลายอวัยวะภายใน เช่น ตับ ไต ซึ่งอาจนำไปสู่การชักหรือหัวใจล้มเหลวได้

การเสพเอ็กซ์ตาซีในปริมาณมาก จะทำให้เกิดอาการกระสับกระส่าย วิดกกังวล และยังส่งผลให้เกิดอาการประสาทหลอนได้

ผลกระทบในระยะยาว เอ็กซ์ตาซีอาจทำลายบางส่วนของสมอง ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้ารุนแรงและการสูญเสียความทรงจำ

เอ็กซ์ตาซีแบบเม็ด อาจมีสารอันตรายอื่นเจือปน ซึ่งอาจเป็นอันตรายกับร่างกาย Tablets or pills that are sold as "ecstasy" may contain other potentially dangerous substances which can vary widely in strength and effects.

นอกจากนี้การเสพเอ็กซ์ตาซียังทำให้ความสามารถในการตัดสินใจหรือยับยั้งชั่งใจลดลงจนอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น การติดเชื้อ HIV จากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน

สารหลอนประสาท (HALLUCINOGENS)

สารหลอนประสาท (HALLUCINOGENS) หรือเรียกภาษาอังกฤษอีกอย่างหนึ่งว่า "psychedelics" เป็นยาเสพติดที่ไปเปลี่ยนแปลงของระดับความรู้สึกตัวของผู้เสพจนนำไปสู่อาการประสาทหลอนในรูปแบบต่าง ๆ

สารหลอนประสาทหลัก ๆ ได้แก่

- แอลเอสดี (LSD หรือ d-lysergic acid diethylamide) มีในรูปแบบของเหลว เม็ด แคปซูล หรือเป็นแผ่นกระดาษเล็ก ๆ จุ่มสาร และแบบผง โดยใช้แบบกิน ทางปาก LSD จะไม่มีสี ไม่มีกลิ่น มีรสขมเล็กน้อย การเสพ LSD สามารถนำไปสู่การแปรปรวนของระบบความคิด อารมณ์ และความรู้สึก อย่างไรก็ตาม อาการจากการเสพ LSD อาจแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมในการเสพ และภาวะทางจิตใจของผู้เสพ

ผลจากการเสพในระยะสั้น LSD จะทำให้เกิดภาพหลอนและไปรบกวนระบบการรับรู้ต่าง ๆ ของผู้เสพ ในบางกรณี ผู้เสพ LSD จะมีอาการหวาดระแวง มีอาการกลัวขั้นรุนแรง เช่น กลัวตาย กลัวการควบคุมตัวเองไม่ได้ ไปจนถึงอาการหมดอาลัยตายอยาก

ส่วนใหญ่ LSD จะส่งผลทางจิตมากกว่าทางร่างกาย แต่อาการทางร่างกายที่พบเจอ ได้แก่ รุม่านตาขยาย อัตราการเต้นของหัวใจและความดันโลหิตสูง เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ ตัวสั่น และปากแห้ง

- เห็ดไซโลไซบิน (psilocybin) และสารเมสคาไลน์ (mescaline) ที่มีอยู่ในตุ่มเล็ก ๆ ที่ยื่นออกมาของพืชจำพวกแคคตัสที่ไม่มีหนาม เช่น peyote mulato และ sunami ที่ชนเผ่าอินเดียนโบราณแถบประเทศเม็กซิโกนำมาใช้เพื่อติดต่อกับพระเจ้า และมีอยู่ในยอดของต้น Trichocereus pachanoi ที่ถูกนำมาใช้ ในชนเผ่าอินเดียนเช่นกับแถบประเทศเปรูและโบลิเวีย สำหรับสารเมสคาไลน์ อาจผลิต อยู่ในรูปแบบแคปซูลที่ภายในบรรจุผงสีขาวหรือน้ำตาล ส่วนเห็ดไซโลไซบินหรือ ตุ่มพียอดีเองมีการนำมาเคี้ยวกินหรือชงเป็นน้ำชาดื่ม

- พีซีพี (phencyclidine; PCP) ยาเค หรือเคตามีน (ketamine) ซึ่งเป็นสารที่ได้จากพีซีพี เป็นสารในกลุ่ม dissociative anesthetics หมายถึง การมีฤทธิ์ทำให้สลบ โดยทำให้กล้ามเนื้อนิ่งอยู่กับที่ ทำให้ระงับปวด และทำให้สูญเสียความจำ กล่าวคือ สมอองบางส่วนจะถูกยับยั้ง แต่ขณะเดียวกัน สมอองบางส่วนถูกกระตุ้น ทำให้บางครั้งผู้ป่วยยังลืมตา กล้ามเนื้อเกร็งได้อยู่ขณะที่ให้ยาเคตามีนเพื่อทำให้สลบ บางรายงานจัดสารในกลุ่มนี้ว่ามี ฤทธิ์กดประสาทด้วย ซึ่งได้มีการนำมาใช้ในทางการแพทย์ เพื่อเป็นยาสลบ หรือยานำสลบในการผ่าตัดและสามารถใช้บรรเทาอาการปวดเรื้อรัง ในผู้ใช้บางราย อาจทำให้เกิดอาการหลอนประสาท สารในกลุ่มนี้จัดเป็นสารสังเคราะห์ทั้งสิ้น โดยพีซีพีมีลักษณะเป็นผงสีขาว อาจอยู่ในรูปแบบของของเหลว เม็ด หรือแคปซูล ส่วนยาเคเป็นของเหลวแต่มักไปทำให้ระเหยเพื่อใช้เป็นผงในการนำมาเสพติด สามารถใช้ได้ทั้งแบบกินทางปาก สูบ หรือสูดเข้าทางจมูก

เฮโรอีน HEROIN

Smack/Brown/H/Horse/Junk/Harry/White lady

เฮโรอีนเป็นสารสังเคราะห์ทางเคมีจากปฏิกิริยาระหว่างมอร์ฟินกับสารเคมีบางชนิด เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) หรืออาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl chloride) หรือเอทิลไดนาเซเตต (Ethylidinediacetate) และนำมาใช้ทดแทนมอร์ฟินอย่างแพร่หลาย หลังจากที่มีการใช้ในวงการแพทย์มานานถึง 18 ปี จึงทราบถึงอันตราย และผลที่ทำให้เกิดการเสพติดให้โทษที่ร้ายแรง เฮโรอีนออกฤทธิ์แรงกว่ามอร์ฟินประมาณ 4-8 เท่า และออกฤทธิ์แรงกว่าฝิ่นประมาณ 30-90 เท่า เฮโรอีนบริสุทธิ์ (Pure heroin) จะมีลักษณะเป็น ผงสีขาว สีน้ำตาล หรือสีครีม มีรสขม ไม่มีกลิ่น แต่ถ้าเป็น Street heroin จะมีสีขาวอมน้ำตาลเนื่องจากการปนเปื้อน ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการออกฤทธิ์ไม่สม่ำเสมอ

วิธีการเสพ

ส่วนมากเสพโดยการฉีด แต่อาจเสพด้วยการสูดหรือสูบได้เช่นกัน

ผลของการเสพ

เฮโรอีนจำทำให้ผู้เสพ รู้สึกสบาย เคลิบเคลิ้ม เชื่องซึม ง่วงนอน ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง นอกจากนี้ผู้เสพจะรู้สึกหาคู่เพศจากความตึงเครียด ความเจ็บปวด หรือความหวาดระแวง

ผลกระทบจากการเสพ

ในระยะสั้นผู้เสพจะมีอาการ รุ่มาตาหดเล็กลง ทำให้ไม่กล้าสู้แสง วิงเวียน อาเจียน เชื่องซึม ไม่มีสมาธิ เฉยชา เฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่ผู้เสพจะมีอาการเสพติดได้อย่างรวดเร็ว

ในระยะยาวเฮโรอีนส่งผลกระทบต่อสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ นำหนักลดลงอย่างรวดเร็วทำให้ร่างกายขาดแคลนอาหาร ซึ่งนำไปสู่ภาวะหลอดเลือดและตับเสื่อมสภาพ การมีประจำเดือนผิดปกติ ระบบประสาทถูกกดทับจนนำไปสู่ภาวะไร้ความรู้สึกหรือซึมเศร้า นอกจากนี้การเลิกเฮโรอีนกะทันหันอาจนำไปสู่อาการต่าง ๆ เช่น ตะคริว ท้องเสีย ตัวสั่น หวาระแวง น้ำมูกไหล ตัวเย็น เหงื่อออก

การเสพเฮโรอีนเกินขนาดอาจนำไปสู่อาการโคม่าและเสียชีวิตจากภาวะการกดการหายใจ (ภาวะที่มีการหายใจผิดปกติ กล่าวคือ หายใจช้า หายใจตื้น หายใจแผ่วเบา)

นอกจากนี้การเสพเฮโรอีนยังทำให้ความสามารถในการตัดสินใจหรือยับยั้งชั่งใจลดลงจนอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น การติดเชื้อ HIV จากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน

กัญชา CANNABIS

Bongo/Ganja/Grass/Marijuana/Pot/Thai sticks

กัญชาเป็นพืชล้มลุก ลำต้นสูงประมาณ 2-4 ฟุต ลักษณะใบจะแยกออกเป็นแฉกประมาณ 5-8 แฉก ส่วนที่นำมาเสพ ได้แก่ กิ่ง ก้าน ใบ และยอดช่อดอกกัญชา โดยนำมาตากหรืออบแห้งแล้วบดหรือหั่นให้เป็นผงหยาบ ๆ มายัดใส่บุหรี่สูบ หรืออาจสูบด้วยกล้องหรือบ้องกัญชา บ้างก็ใช้เคี้ยว

หรือผสมลงในอาหารรับประทาน ปัจจุบันรูปแบบที่พบในลักษณะของกัญชาสด กัญชาแห้งอัดเป็นแท่งเป็นก้อน น้ำมันกัญชา ซึ่งมีลักษณะเป็นของเหลวสีน้ำตาลเข้มหรือสีดำ

วิธีการเสพ

ส่วนมากเสพโดยการสูบ สำหรับน้ำมันกัญชาจะเสพโดยการกินหรือใช้ผสมกับชาเพื่อดื่ม

ผลจากการเสพ

ผู้เสพกัญชาจะมีอาการเคลิ้ม โดยในขั้นต้น ๆ มักจะเป็นอาการกระตุ้นประสาท และบางคนจะมีอาการตึงเครียดทางใจหรืออาการกังวล ต่อมาก็มีอาการเคลิบเคลิ้ม ทำให้ผู้สูบรู้สึกว่ บรรยากาศทั่ว ๆ ไปเงียบสงบ จากนั้นมักจะมีปฏิกิริยาที่เปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน เดี่ยวหัวเราะลั่นเดียวสงบ

ผลกระทบจากการเสพ

ในระยะสั้น ผู้เสพกัญชาจะมีความอยากอาหารและชีพจรเต้นเร็ว จากนั้นเมื่อเกิดอาการเคลิบเคลิ้มผู้เสพเกิดความบกพร่องการความคิดและร่างกาย หากเสพในปริมาณมากจะมีอารมณ์อ่อนไหว ความคิดเลื่อนลอยสับสน ความคุมตัวเองไม่ได้ และอาจมีอาการคล้ายกับการเสพสารหลอนประสาท เช่น วิตกกังวล ตื่นตระหนก เป็นต้น โดยมากผู้เสพกัญชาในระยะยาวจะมีอาการหมดแรงจูงใจของชีวิต ไม่อยากทำกิจกรรมใด ๆ

นอกจากนี้ การสูบกัญชานั้นมีปริมาตรของสารทาร์มากกว่าการสูบบุหรี่ถึง 50 เท่า ดังนั้นการเสพกัญชาก็อาจนำไปสู่การเป็นมะเร็งปอด หรือโรคระบบทางเดินหายใจอื่น ๆ

นอกจากนี้การเสพกัญชายังทำให้ความสามารถในการตัดสินใจหรือยับยั้งชั่งใจลดลง จนอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น การติดเชื้อ HIV จากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน

เมทแอมเฟตามีน (METHAMPHETAMINE)

Crack meth/Ice/Crystal meth/Tik/Shabu/Yaba

เมทแอมเฟตามีนคือสารกระตุ้นประเภทเมทแอมเฟตามีนที่เร่งการทำงานของสมองและระบบประสาทส่วนกลาง เป็นยาเสพติดที่เป็นสารสังเคราะห์ซึ่งโดยมากจะผลิตในห้องแล็บผิดกฎหมาย เมทแอมเฟตามีนมีสามรูปแบบ คือ เป็นผงหรือเม็ด สารที่มีลักษณะเป็นน้ำมันเหนียว และผลึกใสหรือผงหยาบ ๆ ที่มีลักษณะเหมือนผลึกใส

วิธีการเสพ

เสพโดยการกลืน สูด สูบ หรือฉีด

ผลจากการเสพ

เมทแอมเฟตามีนเป็นสารกระตุ้นที่จะไปเปลี่ยนแปลงวิธีทำ งานของร่างกายและ/ หรือจิตใจ โดยจะจะทำให้ผู้เสพมีอาการเคลิบเคลิ้ม เบิกบานใจ ผู้เสพบางรายอาจมีความรู้สึกกะปี้กระเป่า ทำให้สมรรถภาพในการทำงานทั้งทางร่างกายและสมองดีขึ้นชั่วคราว

ผลกระทบจากการเสพ

ผลในระยะสั้น เมทแอมเฟตามีนจะทำให้ ความอยากอาหารลดลง การหายใจเร็ว/ผิดปกติ เจ็บหน้าอก อัตราการเต้นของหัวใจความดันโลหิต และอุณหภูมิร่างกายสูงขึ้น ม่านตาขยาย เหงื่อออก หากเสพในปริมาณมากอาจมีอาการกระสับกระส่าย ฉุนเฉียว จนอาจนำไปสู่อาการหวาดระแวง หากเสพเกินขนาดจะทำให้เกิดอาการชัก และเสียชีวิตจากภาวะหายใจล้มเหลว หรือหัวใจวาย

ผลกระทบในระยะยาว เมทแอมเฟตามีนอาจนำไปสู่ภาวะทุพโภชนาการ น้ำหนักลด นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางจิตได้อีกด้วย ผู้เสพที่ติดการเสพเมทแอมเฟตามีนแบบเรื้อรัง หากไม่ได้เสพมักจะมีอาการเซื่องซึม อยากนอนตลอดเวลา และนำไปสู่อาการซึมเศร้า นอกจากนี้ ยังมีบางกรณีที่ใช้เมทแอมเฟตามีนจะมีอาการฉุนเฉียว เกรี้ยวกราด ใช้ความรุนแรง และมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายพร้อมชาย สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
ประวัติการศึกษา	– พ.ศ. 2534 Master of Science (Business Administration), Strayer College – พ.ศ. 2530 ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการทำงาน	3 ธ.ค. 61–8 ต.ค. 62 นายด่านศุลกากรวังประจัน สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4 กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง 9 ต.ค. 62–6 ม.ค. 65 นายด่านศุลกากรมุกดาหาร สำนักงานศุลกากรภาคที่ 2 กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง 7 ม.ค. 65–ปัจจุบัน ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากรภาคที่ 2 กรมศุลกากร/กระทรวงการคลัง
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากรภาคที่ 2 สำนักงานศุลกากรภาคที่ 2 กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง